

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Bakalářská práce

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Ústav speciálněpedagogických studií

Bakalářská práce
Renáta Viktorinová

Edukace dítěte s lehkou mentální retardací na běžné
škole

Olomouc 2021 vedoucí práce: prof. PaedDr. Milan Valenta, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího bakalářské práce a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu.

V Šitbořicích 29.4. 2020

.....

Renáta Viktorinová

Mé poděkování směřuje ke všem, díky kterým tato bakalářská práce mohla vzniknout.

Především však děkuji panu prof. PaedDr. Milanu Valentovi, Ph.D.

Anotace

Jméno a příjmení:	Renáta Viktorinová
Katedra:	Ústav speciálněpedagogických studií
Vedoucí práce:	prof. PaedDr. Milan Valenta, Ph.D.
Rok obhajoby:	2021

Název práce:	Edukace dítěte s lehkou mentální retardací na běžné škole
Název v angličtině:	Education pupil with mild mental retardation in school
Anotace práce:	Bakalářská práce pojednává o možnostech edukace dítěte s lehkou mentální retardací na běžné škole. Seznamuje s pojmy a terminologií týkající se problematiky mentální retardace. Dále také seznámí s edukačním systémem pro děti s lehkou mentální retardací. V praktické části uvádíme dotazníky vyplněné učiteli a asistenty pedagoga, kteří pracují s dětmi s lehkou mentální retardací.
Klíčová slova:	Psychopedie, lehká mentální retardace, edukace integrace, individuální vzdělávací plán, asistent pedagoga
Anotace v angličtině:	Bachelor work deals about types of education of children with mild mental retardation on primary school. It acquaints with notions and terminology about questions of mental mental retardation. It acquaints with education process of pupil with mild mental retardation too. In field part are demonstrated questionnaire completed by teachers and assistant schoolman who work with pupil with mild mental retardation.
Klíčová slova v angličtině:	Mild mental retardation, education, integration, individual education plan, assistant schoolman
Přílohy vázané v práci:	Žádné
Rozsah práce:	96
Jazyk práce:	český

Obsah

Úvod	1
TEORETICKÁ ČÁST.....	2
1. Mentální retardace.....	2
1.1. Terminologická východiska	2
1.2. Etiologie mentální postižení.....	4
1.3. Klasifikace mentální retardace	7
1.3.1 Členění mentální retardace dle jejího původu	8
1.3.2 Symptomatologická klasifikace mentální retardace.....	8
1.3.3 Klasifikace dle vývojových období	8
1.3.6 Členění dle stupně postižení.....	9
1.5 Osobnost dítěte s mentálním postižením	17
2. Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací.....	21
2.1 Systém péče o dítě s mentálním postižením.....	22
2.2. Individuální vzdělávací plán.....	24
2.3. Asistent pedagoga	26
2.4. Integrace	28
PRAKTICKÁ ČÁST.....	29
3. Uvedení do praktické části	29
3.1. Metodologie výzkumu.....	29
3.1.2 Výzkumný vzorek.....	31
Diskuse	91
Závěr.....	94
Seznam použité literatury a dalších zdrojů	95

Úvod

Ve své bakalářské práci se zaměřím na téma edukace dítěte s mentální retardací. Námět této bakalářské práce jsem si vybrala z důvodu, že jsem před dvěma lety začala pracovat na Základní a mateřské škole Nikolčice. Nejprve jsem zde pracovala jako asistentka pedagoga na odloučeném pracovišti Mateřské školy Diváky u dítěte s lehkou mentální retardací. Tomuto dítěti jsem následně asistovala rovněž při přestupu na Základní školu Nikolčice. Na základní škole jsem měla možnost být u procesu vytváření individuálního vzdělávacího plánu a také při každodenní realizaci tohoto plánu.

Cílem této práce je seznámení s problematikou mentální retardace. Jelikož je téma mentální retardace velmi obsáhlé a na zmapování této problematiky by jedna bakalářská práce jistě nestačila, budu se zabývat především lehkou mentální retardací. Ve své práci se rovněž zaměřím na osobnost žáků s lehkou mentální retardací, na způsoby vzdělávání těchto žáků a na nejdůležitější činitele, jež těmto žákům vytvářejí co nejefektivnější vzdělávání.

V praktické části bakalářské práce bych ráda získala informace od pedagogů, kteří s těmito dětmi pracují. Mým cílem je zjistit, jaký pohled na vzdělávání těchto dětí mají samotní učitelé na běžných školách, v čem shledávají výhody a jaká úskalí musejí naopak překonávat. Důležitý bod, který by mě zajímal, je jejich pohled na to, zda je tyto děti vhodné vzdělávat na běžných základních školách, či je vzdělávat na školách zřízených dle § 16 ODST. 9. ZÁKONA Č. 561/2004.

TEORETICKÁ ČÁST

1. Mentální retardace

1.1. Terminologická východiska

V literatuře se můžeme často setkat s problematikou terminologického vysvětlení pojmů mentální retardace a mentální postižení. Proto by bylo vhodné si tyto dva termíny objasnit a vysvětlit. Dva pohledy autorů na pochopení těchto pojmů. První část autorů jako například Černá, Novotná a Zemánková vysvětlují tyto dva pojmy jako synonyma, a tudíž mentální postižení označují jako syndrom. Oproti tomu další autoři jako například Vašek, Valenta a Müller prezentují tyto dva pojmy jako odlišné. Mentální postižení vnímají pouze jako pojem pro označení jedinců, kteří mají IQ pod 85. V mé bakalářské práci bych se nadále chtěla držet právě tohoto názoru. (Odehnalová, 2007).

Tito autoři dále mentální retardace definují následně:

Mentální retardace měla v minulosti mnoho různých názvů, co však všechny tyto názvy mají společného je snížení rozumových schopností vzniklé v dětském vývoji s následnou sníženou schopností adaptace na prostředí. Tyto následky adaptace se nejvíce projevují u schopností učení, řeči a sociální interakce Müller (in Ludíková, Kozáková a kol. 2012).

„Mentální retardaci lze definovat jako vývojovou duševní poruchu se sníženou inteligencí demonstrující se především snížením kognitivních, řečových, pohybových a sociálních schopností s prenatální i postnatální etiologií.“ (Valenta, Müller, 2013, s. 12)

V dnešní době se každý psychoped musí držet pojmů, které máme ukotveny v MKN 10. Setkat se zde tedy můžeme také s pojmem mentální retardace, jenž nalezneme v kategorii manuálu F7.

Definice mentální retardace dle MKN-10 (2000)

„Mentální retardace je stav zastaveného nebo neúplného duševního vývoje, který je charakterizován především narušením schopnosti projevujících se v průběhu vývoje a podílejících se na celkové úrovni inteligence. Jedná se především o poznávací, řečové, motorické a sociální dovednosti. Mentální retardace se může vyskytnout, s jakoukoliv jinou duševní, tělesnou či smyslovou poruchou anebo bez nich. Jedinci s mentální retardací mohou být postiženi celou řadou duševních poruch, jejichž prevalence je tři až čtyřikrát častější než v běžné populaci. Adaptivní chování je vždy narušeno, ale v chráněném sociálním prostředí s dostupnou podporou nemusí být toto narušení u jedinců s lehkou mentální retardací nápadné.“ (Valenta, Michalík, Lečbych a kol., 2018, s. 36)

V současné době by již ale měla platit informace, že od 1. 1. 2022 by s největší pravděpodobností měla vyjít jedenáctá revize mezinárodní klasifikace nemocí. Pojem „mentální retardace“ byl z pejorativních důvodů nahrazen termínem „poruchy vývoje intelektu“. Již nyní je v DMS-5 z roku 2013 uveden pro tuto kategorii postižení název: „Poruchy intelektu“ (Vývojové poruchy intelektu).

Disorders of intellectual development are a group of etiologically diverse conditions originating during the developmental period characterized by significantly below average intellectual functioning and adaptive behavior that are approximately two or more standard deviations below the mean (approximately less than the 2.3rd percentile), based on appropriately normed, individually administered standardized tests. Where appropriately normed and standardized tests are not available, diagnosis of disorders of intellectual development requires greater reliance on clinical judgment based on appropriate assessment of comparable behavioural indicators. (ICD-11 [online]. [cit. 14.12. 2020]. <https://icd.who.int/en>)

1.2. Etiologie mentální postižení

Etiologie mentálního postižení je velmi složitá stejně jako symptomatologie mentálního postižení. Nachází se zde mnoho faktorů, jež se podílejí na vzniku tohoto specifického psychického stavu. „*Obecně zde platí, že tak jako neexistují dva jedinci s naprosto identickou symptomatologií, neexistují ani dvojníci se stejným počátkem intelektové abnormality. Proto je velmi problematické vytvářet adekvátní etiologické kategorie.*“

(Valenta, Michalík, Lečbych a kol., 2018, s. 63)

„*Mentální postižení nemá jednotnou příčinu, většinou vzniká součinností více faktorů. V literatuře je velmi často uváděna klasifikace etiologických faktorů podle Penrose.*“

(Černá, 1995 in Pipeková, 2006, s. 59)

Přestože se u jedinců s mentálním postižením v minulosti i současnosti provádí nejrůznější zkoumání vlivů (biologických či sociálních) a příčin vzniku právě mentálního postižení, nelze určit přesné, jasné a jednoznačné příčiny, a to z důvodu jejich značné symptomatologické variability, kvantitativních a kvalitativních rozdílů v mentálním deficitu (Franiok, 2014).

Příčiny endogenní (genetické, dědičné):

1. *dávnné způsobené spontánní mutací v zárodečných buňkách*

2. *čerstvé spotánní mutace*

(Pipeková, 2006, s. 59)

Příčiny exogenní (vzniklé vlivem prostředí)

1. *v raném těhotenství poškození oplozeného vajíčka*

2. *v pozdním těhotenství intrauterinní infekce, špatná výživa, inkompatibilita*

3. *intranatální abnormální porod*

4. *postnatální nemoci nebo úrazy v dětství, nepříznivý vliv výchovy*

(Pipeková, 2006, s. 59)

Exogenní příčiny se mohou, ale nemusí stát přímou poruchou mozku. Poruchu mohou způsobit také činitelé, kteří tzv. spouští projevy zakódované patologie dědičnosti nebo modifikující její příběh (Franiok, 2014).

V této části práce bych chtěla poukázat na příčiny vzniku mentálního postižení dle časového hlediska.

Prenatální příčiny

V prenatálním období působí celá řada různých vlivů, mezi nimiž jsou nejdůležitější ty, které způsobují „familiární“ mentální postižení. V tomto případě se jedná o vlivy dědičné – hereditární (Valenta, Müller a kol., 2013).

Do těchto vlivů můžeme zařadit především geneticky podmíněné poruchy, a to zejména poruchy metabolické (například fenylketonurie, galaktosémie, homocystinurie). V tomto období mají významný vliv specifické genetické poruchy, které mohou například zapříčinit vznik trimozomie 21. chromozomu, jež je známá jako Downův syndrom.

Franiok upozorňuje u tohoto syndromu především na vyšší věk matky a to od 35 let a více. Tyto patologické vlivy postupem času vedou k lehkým intelektovým deficitům nebo někdy až k těžké mentální retardaci (Franiok, 2014).

Ke vzniku lehké mentální retardace při narození dítěte mohou vést i některá infekční onemocnění matky. Nejčastěji toto onemocnění způsobují zarděnky, chřipka, neštovice, toxoplazmóza, syfilis atp. Tyto faktory můžeme komplexně označit jako **exogenní faktory**. Mezi další vnější faktory, které mohou negativně ovlivňovat vývoj dítěte v tomto období, patří např. rentgenové záření, výběr nevhodných léků, chemikálie, drogy, alkohol, ale i jiná onemocnění, jako jsou diabetes mellitus a štítné žlázy, anémie, nedonošenost či prodloužená gravidita. Původem specifických genetických poruch prezentujících typické **endogenní faktory** jsou faktory mutagenní (záření, chemické vlivy, dlouhodobé hladovění), jež způsobuje mutaci genů (Valenta, Michalík, Lečbych a kol., 2018).

Prenatální příčiny

Prenatální příčiny působí od početí do narození. Prostřednictvím matky, jež je primárním prostředím plodu, mohou v období těhotenství působit i faktory poškozující normální vývoj dítěte. V tomto případě se může jednat o vlivy fyzikální (např. ionizující záření), chemické (např. některé léky, alkohol nebo jiné drogy) a biologické (např. virové a mikrobiální teratogeny). Typickým příkladem teratogenu je zde uveden virus zarděnek, který naruší vývoj embrya v několika oblastech (Franiok, 2014).

Perinatální příčiny

Z hlediska etiologie mentální retardace se jedná o období, v němž může vývoj centrální nervové soustavy dítěte poškodit především neobvyklá zátěž, jakou je například mechanické poškození mozku a nedostatek kyslíku, nedonošenost a nízká porodní váha či nefyziologická těžká novorozenecká žloutenka, při které neodchází bilirubin z těla, čímž následně způsobuje patologické změny (Valenta, Michalík, Lečbych a kol., 2018).

Postnatální příčiny

Po narození se může objevit spousta vlivů, jež mohou způsobit mentální postižení dítěte. Řadíme zde např. zánět mozku zapříčiněný mikroorganismy (klíšťová encefalitida, meningitida, meningocefalitida), mechanické vlivy jako např. traumata, mozkové léze při nádorovém onemocnění či krvácení mozku, které v pozdějším období vede k deterioracím inteligence typu Alzheimerovy choroby, Parkinsonovy choroby, alkoholové demence, schizofrenie a epileptické demence (Valenta, Müller a kol., 2013).

Pokles intelektové schopnosti může způsobit senzorická, citová a sociokulturní deprivace dětí, které vyrůstají v neláskyplném, nepodnětném rodinném prostředí či děti, jež vyrůstají v institucionálních zařízeních zabezpečující jejich péči. Takové prostředí může vést ke snížení intelektu až o 40 bodů. Pokud ale dojde včas k saturaci (nasycení) těchto potřeb, intelektový deficit se může napravit (proto nelze definovat mentální postižení jako trvalé). Největší problém ale spočívá v tom, že sociokulturní deprivaci trpí zejména děti rodičů s nižším intelektovým potencionálem, a tak dochází ke kumulaci patologických faktorů způsobujících především lehké mentální postižení (Valenta, Müller a kol., 2013).

To potvrzuje i Karol Matulay:

„V současnosti platí, že sociokulturní činitelé mají největší význam při lehké MR. Při současném chápání dědičnosti, zejména při lehké MR, má tedy prostředí význam jako předpoklad fenotypové realizace polygenně podmíněného defektu.

Na to, aby se projevil příznak, kterým je v tomto případě MR, vystupuje do popředí jako podmínka faktor prostředí.“

(Matulay 1986, s. 47-48, in Valenta, Michalík, Lečbých a kol., 2018).

Lehká mentální retardace se stává etiologickou kombinací organicity, dědičnosti a vnějších sociokulturních podmínek.

Oslabení působnosti těchto faktorů speciálně pedagogickými programy patří v psychopedii do oblasti sekundární a terciální prevence.

1.3. Klasifikace mentální retardace

Každá odborná disciplína má snahu třídit své poznatky a zkušenosti. Výsledkem této tendence je vznik klasifikačních systémů.

Mentální retardaci lze rozdělit podle různých hledisek. Jedno z nich jsem již zmínila v předchozí kapitole.

Nyní se zaměříme na další typy klasifikace mentální retardace, mezi které patří:

- Členění mentální retardace dle jejího původu
- Symptomatologická klasifikace mentální retardace
- Klasifikace dle vývojových období
- Klasifikace dle typu chování
- Podle desáté revize WHO 1993
- Členění dle stupně postižení

1.3.1 Členění mentální retardace dle jejího původu

Vrozená mentální retardace – je spojena se specifickým poškozením, odchylnou strukturou nebo odchylným vývojem nervového systému v období prenatalním a perinatálním nebo postnatálním přibližně do druhého roku života dítěte (Vítková, 2004).

Intelektové schopnosti dítěte jsou průměrem intelektového nadání rodičů. Z tohoto důvodu lehká mentální retardace často vzniká v návaznosti zděděného intelektového nadání a rodinného prostředí (Pipeková, 2006).

Vrozená mentální retardace je charakterizována jako opoždění duševního vývoje v prenatalním, perinatálním nebo v raném postnatálním období nejpozději však do dvou let života dítěte (Ludíková, Kozáková a kol., 2012).

Získaná mentální retardace – příčinou získané mentální retardace je nejčastěji porucha mozku, nemoc nebo úraz mozku (Vítková, 2004). Získaná mentální retardace je charakterizována snížením již nabytých schopností jedince, toto období může v životě člověka nastat kdykoli (v dětství, dospělosti, stáří), avšak nejdříve po druhém roce života (Ludíková, Kozáková a kol., 2012). Tento typ mentální retardace v seniorském věku můžeme také nazvat tzv. demencí seniorského věku, jako je např. demence Alzheimerova typu (Müller, 2011).

Sociálně podmíněná mentální retardace – vzniká v návaznosti působení vnějšího prostředí. Není zapříčiněna poškozením CNS, ale neuspokojující stimulací prostředí dítěte. Zdánlivá mentální retardace není stav trvalý a neměnný. V podnětném prostředí a vlivem vyhovujícím výchovným působením se může stav dítěte výrazně zlepšit (Vítková, 2004).

1.3.2 Symptomatologická klasifikace mentální retardace

Tato klasifikace se zabývá typickými příznaky vzhledu, osobnostních rysů, somatických odlišností motorického a psychického stavu mentálně postižených (Bartoňová, Bazalová, Pipeková, 2007).

1.3.3 Klasifikace dle vývojových období

Odvíjí se z jednotlivých vývojových období u osob s mentální retardací (předškolní věk a jeho zvláštnosti vývoje, mladší školní věk, starší školní věk, adolescence).

Při vymezení zvláštností jednotlivých vývojových období u osob s mentální retardací je potřeba disponovat znalostmi určitých vývojových období intaktní populace a znát zákonitosti, kterými se procesy vývoje řídí (Bartoňová, Bazalová, Pipeková, 2007).

1.3.4 Klasifikace dle typu chování

- *eretické (verzální)*
- *torpidní (apatické)*
- *nevyhraněné*

(Bartoňová, Bazalová, Pipeková, 2007, s. 31)

1.3.5 Klasifikace podle desáté revize WHO

V současné době se používá členění podle desáté decentní revize Světové zdravotnické organizace (WHO) z roku 1992 s platností od 1. 1. 1993. Mentální retardace patří do oboru psychiatrie, proto má jako první označení F. Oddíl F70-F79 se věnuje mentální retardaci a toto označení je považováno za základní kód. Hlavním hlediskem, které se zde používá, je opět stanovení inteligenčního kvocientu (Bartoňová, Bazalová, Pipeková, 2007).

1.3.6 Členění dle stupně postižení

Pro současnou speciálně pedagogickou praxi je nejpoužívanější klasifikace dle stupně mentálního postižení. Orientačně se jednotlivé stupně mentální retardace ohraničují inteligenčním koeficientem (IQ), mentální retardace se obvykle charakterizuje jako disproporce chronologického a mentální věku. Mentální vývoj dítěte s postižením neprobíhal v tom tempu jako vývoj chronologický. Číselná hodnota IQ je potom určitým orientačním znakem stanovení jednotlivých stupňů mentální retardace.

(Vašek 1994, s. 49, in Bartoňová, Bazalová, Pipeková, 2007, s. 31)

Stupeň mentální retardace se nejčastěji měří za pomoci standardizovaných **testů inteligence**. Tyto testy však mohou být nahrazeny škálami, které určují stupeň sociální adaptace v určitém prostředí. Taková měření škálami, jež nám ukazují stupeň mentální retardace, nejsou vždy zcela přesná.

Diagnóza mentální retardace závisí také na všeobecných intelektových funkcích, které stanovuje proškolený diagnostik. Intelektuální schopnosti a sociální přizpůsobivost se mohou změnit v průběhu času, rovněž snížené hodnoty se mohou zlepšit v souvislosti se cvičením a rehabilitacemi. Diagnóza má vypovídat o současném stavu funkcí (Bartoňová, Bazalová, Pipeková, 2007).

Klasifikace dle stupně postižení

Lehká mentální retardace (mild mental retardation), IQ 50-69 F70

Tento stupeň mentální retardace nemusíme na začátku života dítěte ani upozorovat, často se totiž jeví jako opožděný vývoj. Znatelněji se začíná projevovat až v předškolním či školním věku dítěte. I v těchto obdobích se nám ale dítě může jevit jako zdravé a prosperující. Většinou tyto děti nemají problém se zapamatováním si písní a básní. Rozdíl ale může nastat v rozumové oblasti, a to především u myšlenkových operací jako například generalizace či abstrakce. Odlišnost se může ukázat také při celkovém projevu dítěte, jež často pochopí jen obecné a konkrétní pojmy, s pojmy abstraktními pak mohou mít děti značné potíže ve srovnání s dětmi intaktními. Dalším signálním faktorem tohoto postižení je nezapojení se do hry. (Franiok, 2014).

„U této úrovně mentálního postižení se uvádí, že osoby s lehkou mentální retardací povětšinou dosáhnou schopnosti užívat řeč v každodenním životě, udržovat konverzaci a vést tak klinický rozhovor. Avšak pro osoby s lehkou mentální retardací je typické, že komunikační schopnosti si osvojují až v pozdějším věku. Franiok udává, že řeč u těchto dětí se vyvíjí opožděně. Některé poruchy řeči jsou diagnostikovány až u 86,5 % případů.“

(Lechta, 2002, s. 90)

Dalším znakem, s nímž se můžeme setkat u osob s lehkou mentální retardací, je nerovnoměrný psychický vývoj. U jednotlivých psychických funkcí můžeme vnímat oslabenost, rozladěnost či nízkou reaktivitu jedinců. Jednotlivé názorné a mechanické schopnosti plní své funkce pouze tehdy, pokud jsou dobře rozvíjeny ve vhodném a stimulujícím

sociálním prostředí s vhodně zvolenou motivací. Jedinci s tímto stupněm mentální retardace jsou zcela samostatní, a tudíž nejsou závislí na osobní péči, a to i ohledně praktických domácích dovedností, i když jejich vývoj je oproti normě mnohem pomalejší (Franiok, 2014). Samostatnost nemusí být u všech jedinců stoprocentní. Časté potíže mohou obvykle nastat při teoretické výuce. Hlavní problémy se vyskytují při nástupu žáků do školy, patří mezi ně především potíže se čtením a psáním (Valenta, 2013). Proto se u těchto jedinců doporučuje především rozvoj v oblasti praktických činností. V sociokulturním kontextu není kladen příliš velký důraz na teoretické znalosti, a tak tento stupeň mentální retardace nemusíme vždy dobře rozeznat (Švarcová, 2006).

Z tohoto důvodu se těmto osobám nabízí zvolit zaměstnání, v němž budou vykonávat jednoduchou práci v sociálně nenáročném prostředí, kde se právě tyto osoby budou pohybovat bez omezení a větších problémů (Valenta, 2013).

U osob s lehkou mentální retardací se mohou v individuálně různé míře projevit i přidružené chorobné stavy, jako je autismus a další vývojové poruchy, epilepsie, poruchy chování nebo tělesné obtíže (Švarcová, 2006).

Definice lehké mentální retardace dle ICD-11

ICD-11 6A00.0

A mild disorder of intellectual development is a condition originating during the developmental period characterized by significantly below average intellectual functioning and adaptive behaviour that are approximately two to three standard deviations below the mean (approximately 0.1–2.3 percentile), based on appropriately normed, individually administered standardized tests or by comparable behavioural indicators when standardized testing is unavailable. Affected persons often exhibit difficulties in the acquisition and comprehension of complex language concepts and academic skills. Most master basic self-care, domestic, and practical activities. Persons affected by a mild disorder of intellectual development can generally achieve relatively independent living and employment as adults but may require appropriate support. (ICD-11 [online]. [cit. 14.12. 2020]. <https://icd.who.int/en>)

Středně těžká mentální retardace, též střední mentální retardace (moderate mental retardation) IQ 35-49 F71

V dospělosti se postižení u těchto osob rovná schopnostem přibližně 6-9letého dítěte. Od velmi brzkého věku můžeme u těchto dětí pozorovat, že všechny jejich funkce nenaplnují normy (děti začínají později sedět, chodit, pohyb je nestabilní a neobratný). U jedinců zařazených do této kategorie můžeme pozorovat znatelné opoždění rozvoje chápání a užívání řeči, rovněž jejich finální schopnosti v této oblasti jsou výrazně omezené (Franiok, 2014).

Slovník je velmi strohý. Tyto osoby hovoří především v podobě jednoduchých vět nebo i jednoslovnými větami. Objevují se u nich také poruchy formální stránky řeči, které se vyskytují až v 95,4 % případů (Lechta, 2002 in Franiok, 2014).

Někteří jedinci nabývají vyšší úrovně v dovednostech senzorio-motorických než úkolech verbálních, zatímco jiní jedinci jsou výrazně neobratní, ale jsou schopni sociální interakce a komunikace. Stupeň rozvoje řeči je proměnlivý. Někteří se ale nenaučí mluvit nikdy, i když mohou chápat verbální instrukce, a proto se mohou naučit nějakou z forem neverbální komunikace (Švarcová, 2006).

Po emoční stránce jsou tyto jedinci emociálně velmi nevyrovnaní a labilní, často může dojít až k afektovanému výbuchu, který ústí až ke zkratkovitému jednání. Podobně je tomu také u schopnosti samoobsluhy a zručnosti. Děti jsou tak mnohdy limitované ve vzdělávání, někteří žáci si však pod vedením kvalifikovaného a zkušeného pedagoga mohou dobře osvojit základy čtení, psaní a počítání. Speciální vzdělávací program může osobám s postižením poskytnout příležitost k rozvoji jejich potencialu a také k získání základních vědomostí a dovedností. Dospělé osoby se středně těžkou mentální retardací jsou většinou zaměstnávány na pozicích pod odborným dohledem, kde je vyžadována jednoduchá manuální práce s jasně stanovenými a strukturovanými úkoly. Z těchto informací rovněž vyplývá, že osoba s tímto typem mentální retardace dokáže vést samostatný život pouze zřídka. Zcela u většiny osob se středně těžkou mentální retardací lze zjistit organickou etiologii. U některých je možné diagnostikovat dětský autismus nebo nějakou z dalších pervazivních vývojových poruch, jež značně ovlivňují klinický obraz a způsob, jak s osobou komunikovat. Často se u těchto osob

vyskytují tělesná postižení a neurologická onemocnění, nejčastěji se jedná epilepsii (Švarcová, 2006).

ICD-11 6A00.1

A moderate disorder of intellectual development is a condition originating during the developmental period characterized by significantly below average intellectual functioning and adaptive behaviour that are approximately three to four standard deviations below the mean (approximately 0.003–0.1 percentile), based on appropriately normed, individually administered standardized tests or by comparable behavioural indicators when standardized testing is unavailable. Language and capacity for acquisition of academic skills of persons affected by a moderate disorder of intellectual development vary but are generally limited to basic skills. Some may master basic self-care, domestic, and practical activities. Most affected persons require considerable and consistent support in order to achieve independent living and employment as adults. (ICD-11 [online]. [cit. 14.12. 2020]. <https://icd.who.int/en>)

Těžká mentální retardace (severe mental retardation), IQ 20-34 (F72)

U dospělých jedinců se těžká mentální retardace projevuje stejnou mentální rovinou jako u 3–6letého dítěte. Osoby s těžkou mentální retardací mají omezený neuropsychický vývoj. Omezení neuropsychického vývoje se u osob s těžkou mentální retardací vyskytuje velmi často. Právě toto omezení může zamezit výraznou pohybovou neobratnost (Franiok, 2014).

S tímto tvrzením se shoduje i Švarcová, která uvádí, že většina osob s tímto typem mentální retardace má viditelný stupeň poruchy motoriky nebo jiných přidružených vad, jež prokazují přítomnost klinicky znatelného poškození či vadného vývoje ústředního nervového systému (Švarcová, 2006).

Rovněž psychické procesy jsou u těchto jedinců značně omezeny. U osob s těžkou mentální retardací můžeme sledovat výrazné poruchy v koncentraci pozornosti. Myšlení dosahuje úrovně mechanického plnění základních úkonů, a to většinou až v dospělém věku, když už se tato osoba nachází ve vhodném stimulujičím prostředí a navštěvuje či navštěvovala kvalitní speciálně pedagogickou péči. Potíže nastávají také v oblasti komunikace, se kterou je

spjat nepatrný vývoj v řeči. Při komunikaci s blízkými osobami používají jednotlivá slova z velmi strohé slovní zásoby. Z hlediska formální strany řeči je řeč výrazně narušena.

Osoby s těžkou mentální retardací zvládají zpravidla alespoň základní stereotypy chování v nejběžnějších situacích. Kdykoli však může dojít k narušení afekty, nestálosti nálad či jejich impulzivitou (Franiok, 2014).

Vzdělávání a výchovy pro tyto osoby není mnoho, ale přesto je dokázáno, že pokud se brzy zahájí kvalitní rehabilitační, výchovná a vzdělávací péče, může dojít ke značné pomoci v rozvoji motoriky, rozumových schopností, komunikačních dovedností, samostatnosti jedinců a celkovému zlepšení úrovně jejich každodenního života (Švarcová, 2006).

ICD-11 6A00.2

A severe disorder of intellectual development is a condition originating during the developmental period characterized by significantly below average intellectual functioning and adaptive behaviour that are approximately four or more standard deviations below the mean (less than approximately the 0.003rd percentile), based on appropriately normed, individually administered standardized tests or by comparable behavioural indicators when standardized testing is unavailable. Affected persons exhibit very limited language and capacity for acquisition of academic skills. They may also have motor impairments and typically require daily support in a supervised environment for adequate care, but may acquire basic self-care skills with intensive training. Severe and profound disorders of intellectual development are differentiated exclusively on the basis of adaptive behaviour differences because existing standardized tests of intelligence cannot reliably or validly distinguish among individuals with intellectual functioning below the 0.003rd percentile.(ICD-11 [online]. [cit. 14.12. 2020]. <https://icd.who.int/en>)

Hluboká mentální retardace (profound mental retardation), IQ je nižší než 20 F73

U dospělých osob koresponduje stupeň tohoto typu mentální retardace s věkem do 3 let věku dítěte. Neuropsychický vývoj je u těchto osob značně narušený po celou dobu jejich života. Častým vnějším jevem, jenž můžeme pozorovat u osob s hlubokou mentální retardací, je viditelný stereotypní pohyb celého trupu. U jedinců dochází rovněž k velkému narušení psychiky. Stupeň myšlení a paměti je v dospělém věku u těchto jedinců zcela minimální nebo žádný. Osoby s hlubokou mentální retardací jsou těžce omezeny ve svých schopnostech porozumět požadavkům a instrukcím druhých lidí a následně jim vyhovět. Téměř jedinou možností, jak s těmito osobami komunikovat, je využití nonverbální komunikace. I v tomto případě však musíme maximálně vnímat jejich individuální zvláštnosti. Řeč těchto jedinců bychom mohli nazvat jako echolalickou, tyto osoby jen opakuji malé množství slov (Franiok, 2002).

Velká část těchto osob je imobilní nebo značně omezena v pohybu. Jedinci však disponují nejzákladnějšími zrakově prostorovými orientačními dovednostmi, a tak se při dohledu mohou podílet alespoň na velmi malé části své sebeobsluhy. Někteří jedinci však mají značně nízkou schopnost pečovat o své základní potřeby (Švarcová, 2006).

Jen zřídka ovládají jednoduché úkony sebeobsluhy. Většina z těchto jedinců je odkázána na dvacetihodinovou péči druhé osoby, proto je u těchto osob možnost výchovy a vzdělávání významně omezená. Osoby s hlubokou mentální retardací jsou často upoutáni na lůžko z důvodu významně rozšířených somatických a neurologických vad (Franiok, 2002).

U většiny osob lze také určit organickou etiologii. Časté jsou těžké neurologické nebo jiné tělesné nedostatky postihující hybnost, epilepsie a poškození zrakového a sluchového vnímání. Také u mobilních osob může dojít k výskytu i těch nejtěžších forem pervazivních vývojových poruch, obzvláště atypického autismu (Švarcová, 2006).

ICD-11 6A00.3

A profound disorder of intellectual development is a condition originating during the developmental period characterized by significantly below average intellectual functioning and adaptive behaviour that are approximately four or more standard deviations below the mean (approximately less than the 0.003rd percentile), based on individually administered appropriately normed, standardized tests or by comparable behavioural indicators when standardized testing is unavailable.

Affected persons possess very limited communication abilities and capacity for acquisition of academic skills is restricted to basic concrete skills. They may also have co-occurring motor and sensory impairments and typically require daily support in a supervised environment for adequate care. Severe and profound disorders of intellectual development are differentiated exclusively on the basis of adaptive behaviour differences because existing standardized tests of intelligence cannot reliably or validly distinguish among individuals with intellectual functioning below the 0.003rd percentile. (ICD-11 [online]. [cit. 14.12. 2020]. <https://icd.who.int/en>)

Jiná mentální retardace (F78)

Tato kategorie se využívá pouze tehdy, pokud stanovení intelektu nelze zjistit prostřednictvím obvyklých metod. Většinou se jedná o přidružené senzorycké nebo somatické vady například u nevidomých, neslyšících, osob s poruchami chování či osob s autismem (Švarcová, 2006).

ICD-11 6A00.4

Disorder of intellectual development, provisional is assigned when there is evidence of a disorder of intellectual development but the individual is an infant or child under the age of four or it is not possible to conduct a valid assessment of intellectual functioning and adaptive behaviour because of sensory or physical impairments (e.g., blindness, pre-lingual deafness), locomotor disability, severe problem behaviours or co-occurring mental and behavioural disorders. (ICD-11 [online]. [cit. 14.12. 2020]. <https://icd.who.int/en>)

Neurčená mentální retardace (F79)

Tato kategorie se užívá v případech, v nichž je mentální retardace prokázána, ale neexistuje dostatek informací k zařazení osoby do jedné z uvedených možností. (Švarcová, 2006).

ICD-11 6A00.Z

Use additional code, if desired, to identify any known aetiology.

(ICD-11 [online]. [cit.14.12. 2020]. <https://icd.who.int/en>)

1.5 Osobnost dítěte s mentálním postižením

Tuto kapitolu jsem nazvala jako osobnost dítěte s mentálním postižením, jelikož mentální postižení můžeme definovat jako nadřazený termín, pod který spadá i mentální retardace. U osoby s mentálním postižením probíhají strukturální vývojové změny. Nemůžeme říct, že tyto osoby prochází pouze opožděným duševním vývojem. Nyní se zaměříme na osobnost jedince s mentálním postižením, a to ve směru nepostradatelných funkcí pro kognitivní proces, jenž je jedním z hlavních ukazatelů mentálního postižení.

Smyslová percepce

Zvláštnosti percepce osob s mentálním postižením:

- *Zpomalenost a snížený rozsah zrakového vnímání*
- *Nediferencovanost počitků a vjemů – tvarů, předmětů, barev. Zvláště silně je porušena diskriminace figury a pozadí*
- *Inaktivita vnímání. Jedinec s mentálním postižením není schopen prohlédnout si materiál podrobně, vnímat všechny detaily*
- *Nedostatečné prostorové vnímání (poruchy hloubky vnímání)*

- *Snížená citlivost hmatových vjemů (objem, materiál...)*
- *Nedostatečný proces analýzy v korové části proprioceptivního analyzátoru vede ke špatné koordinaci pohybu*
- *Pro akustický analyzátor je charakteristická opožděná diferenciací fonémů a jejich zkreslení*
- *Nedokonalé vnímání času a prostoru“*

Uvedené nedostatky percepce lze poměrně úspěšně překonávat speciálně pedagogickými metodami a přístupy (při smyslové výchově v elementárních ročnících speciálních škol) Rubenšteinová, 1973 (in Valenta, 2013, s. 50).

Myšlení

Myšlení můžeme charakterizovat jako poznávací funkci, v souvislosti s myšlením je dobré poukázat i na poznání, a to na zobecnělé, zprostředkované (např. skrze slovo), jehož nástrojem je řeč.

„Pokud utváříme vztahy mezi vnímanými jevy či jevy představovanými, jedná se o myšlení konkrétní, jestliže relacionujeme mezi pojmy, jde o myšlení abstraktní.“

(Valenta, Müller a kol., 2013, s.50)

Mezi základní myšlenkové operace patří: rozlišování, třídění, komparace, analýza, syntéza a zobecnění

Nyní se zaměříme na konkrétní specifika v myšlení u jedinců s mentálním postižením:

- Značná konkrétnost, neschopnost vnímání vyšší abstrakce a generalizace
- Četné chyby v procesu analýzy a syntézy
- Řídící funkce na nízké úrovni, není schopné kritiky
- Tvoření pojmů je zdlouhavé a náročné, úsudky jsou pak vytvořeny nepřesně
- Myšlenky jsou prezentovány řečí, u těchto osob ale často můžeme pozorovat přidružení narušení komunikačních schopností
- Nedostatečný vývoj fonemického sluchu souvisí s neadekvátní diskriminací fonémů
- Nedostatečné zpracování informací ohledně hodnocení a kritiky k jedinci

- Slovní zásoba je strohá, u těchto jedinců můžeme pozorovat nepřesnost gramatiky a následné vyjadřování ve velmi jednoduchých větách, typický je pro tyto osoby také výrazný agramatismus
- U těchto jedinců se můžeme setkat s potížemi vztahující se k dyslexii, dysortografií či dysgrafii (Valenta, Müller a kol., 2013)

Paměť

Osoby s mentálním postižením mají značné narušené schopnosti také v oblasti paměti. Tito jedinci se novým věcem učí déle a je u nich zapotřebí intenzivnějšího procvičování nových znalostí. Poznatky získané za krátké časové období je pro tyto osoby náročné kvalitně zpracovat a následně je neumí ani kvalitně použít v praxi. Veškeré tyto poruchy paměti souvisí se zvláštnostmi vyšší nervové činnosti u jedinců s mentálním postižením. Další zvláštností spojenou s pamětí, jež můžeme pozorovat u osob s mentální retardací, je narušení v procesu třídění pamětních stop. U těchto osob je také častější používání mechanické paměti (Valenta, Müller a kol., 2013).

Pozornost

Pozornost u osob s mentálním postižením bychom mohli definovat jako nestálou či snadno unavitelnou. Pro jedince s tímto postižením je typické, že neumí svou pozornost zaměřit mezi větší množství činností. Záměrnou pozornost dokážou osoby s mentálním postižením udržet po velmi krátkou dobu. Po soustředění musí následovat odpočinek, tato skutečnost je velmi důležitá pro vytváření plánu na vyučovací hodiny. Záměrná pozornost se ale také liší dle stupně postižení jedince. Důležité si je rovněž uvědomit, v jaké části dne s touto osobou pracujeme, jelikož i intaktní člověk není na 100 % produktivní po celý den (Valenta, Müller a kol., 2013).

Emoce

Osoby s mentální retardací často vynikají právě tím, že neumějí dobře ovládat své emoce. Tato nerovnoměrnost v emocích se zlepšuje s vyšším věkem jedince. Stále však může přetrvávat nerovnoměrný duševní vývoj (Valenta, Müller a kol., 2013).

Volní projevy

U osob s mentálním postižením je značně viditelná ovlivnitelnost druhým člověkem, citová i volní nestálost, impulzivnost či agresivita. U těchto osob se ale mohou objevit i příznaky pasivity či úzkostí. Mezi další specifika u volních projevů patří dysbulie a abulie. Tyto osoby disponují specifickou aspirací, což znamená, že neumí docenit svých úspěchů a dovedností. V tomto případě se jedná o nižší aspiraci. Můžeme se zde ale naopak setkat i s takovými jedinci, kteří se nadměrně chválí i za to, co jim ale ve skutečnosti vůbec nejde. V takovém případě se jedná o rys vyšší aspirace (Valenta, Müller a kol., 2013).

2. Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací

Dnešní školství v České republice si za svůj cíl pokládá zpřístupnit každému žákovi kvalitní školní prostředí, v němž se bude cítit bezpečně. Dalším cílem je i vytvoření správného klimatu ve škole, které poskytuje žákům co největší možnost rozvoje dle jejich individuálních schopností (zákon č. 561/2004 Sb.). V dnešní době je i velmi aktuální otázkou vzdělávání dětí s postižením společně s dětmi intaktními. Na tuto skutečnost mají různí autoři odlišné názory.

Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací obsahuje mnoho různých podmínek, které je nutné zajistit před, ale i během školní docházky daného žáka.

1. Informovanost pedagogů, kteří budou žáka vyučovat. Tito pedagogové by měli umět kvalitně pracovat se svými metodickými plány a následně je dle potřeby žáka poupravit.
2. Učitel by měl být schopen vhodně vytvořit speciálně pedagogickou diagnostiku. Na základě této diagnostiky se následně určuje individuální vzdělávací plán, který je velmi důležitý pro kvalitní edukaci žáka.
3. Důležitá je spolupráce mezi pedagogickými, ale i nepedagogickými pracovníky na pracovišti.
4. Nedílnou součástí pedagogického sboru by měla být také pozice asistenta pedagoga. Tuto pozici může ředitel školy zajistit se svolením krajského úřadu a také dle posudku žáka, který byl proveden v poradenském zařízení (Bartoňová, 2017).

U žáků s mentální retardací je specifické, že nemají tak kvalitní vývoj v oblasti rozumových schopností, často u nich můžeme pozorovat i odlišnosti v psychickém vývoji a poruchách chování. V neposlední řadě je také narušená adaptace žáka. Po dokončení základní školy, základní školy praktické nebo programu základní školy speciální má tento žák ukončené základní vzdělávání.

Podmínky vzdělávání

- *„Snížené počty žáků ve třídách, speciálně vhodně upravené prostředí k učení, speciální učební metody, výběr učiva odpovídající úrovni rozumových schopností žáků, speciální zařízení a kompenzační pomůcky v závislosti na potřebách žáků a závažnosti jejich posouzení, učebnice, které odpovídají úrovni rozumových*

schopností žáků, speciálně upravené školní prostředí, samostatné lavice, individuální přístup, učitelé se speciálně pedagogickou kvalifikací.“

(Bartoňová, 2017, s. 101).

Současné legislativní normy

První dokument, který je potřeba zmínit, se jmenuje **Národní program rozvoje vzdělávání v České republice** neboli **Bílá kniha**. Její platnost byla ustanovena v dubnu roku 1999.

Dalším významným dokumentem je **Vyhláška č. 27/2016 Sb. o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných**, která vyšla v platnost dne 21. ledna 2016.

Důležitou legislativní normou je také **Školský zákon 561/2004 Sb.** Jeho aktuální znění bylo pozměněno dne 13. 10. 2020.

Společně s **Bílou knihou** je také potřeba uvést **Rámcový vzdělávací program pro základní školy**, jehož současné znění je platné od 1. 9. 2017.

Poslední normou je **Vyhláška č.72/ 2005Sb. o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních**. V aktuálním znění od 1. 1. 2021.

2.1 Systém péče o dítě s mentálním postižením

Výchova dítěte je pro rodiče intaktních dětí mnohdy velmi náročná. Výchova dětí s různým postižením je pro blízké osoby ještě mnohem náročnější. Péče o dítě s mentálním postižením netrvá pouze např. deset let, často se jedná o péči po celý jeho život. Z tohoto důvodu je pro rodiče i děti velmi důležitá odborná pomoc medicínská, psychologická, ale také speciálně pedagogická. Osoby s mentálním postižením, a především jejich rodiče mohou hledat pomoc ve **speciálně pedagogických centrech pro osoby s mentálním postižením**. Speciálně pedagogická centra jsou speciální školská zařízení, která mají zakotvenou svoji legislativu ve vyhlášce č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských zařízeních (Pipeková, 2006).

Definice speciálně pedagogického centra dle vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských zařízeních.

- (1) Speciálně pedagogické centrum nabízí služby žákům při výchově a vzdělávání. A to především žákům s mentálním tělesným, zrakovým či sluchovým postižením, vadami řeči, souběžným postižením více vadami a také žákům s poruchami autistického spektra. Každé konkrétní speciálně pedagogické centrum se specializuje na jedno, ale může i na více druhů postižení podle II přílohy č.2 vyhlášky č. 72/2005 Sb.
- (2) Žákům škol zřízených podle § 16 odst. 9 školského zákona a školských zařízení speciální pedagogická centra poskytují službu pouze speciálně pedagogické diagnostiky. Dále mohou poskytovat i službu přímé speciálně pedagogické a psychologické intervence, ale to pouze za předpokladu, že tyto intervence nemůže zajistit školské zařízení, kam žák dochází.
- (3) Služby speciálně pedagogického centra jsou poskytované ambulantní formou přímo na pracovišti centra či návštěvou pedagogů přímo ve školách či školských zařízeních v rodinách nebo v zařízeních poskytující péči o žáky uvedených v prvním odstavci.
- (4) Centrum: a) zjištění toho, zda žáci, kteří jsou uvedeni v prvním odstavci, připraveni na povinnou školní docházku.

b) vyhledává speciální vzdělávací potřeby žáků uvedených v prvním odstavci. Při vyhledání je důležité zohlednit i lékařské posouzení zdravotního stavu nebo diagnostiku jiného odborníka. Další činností je nastavení konkrétních podpůrných opatření pro tyto žáky. A pro jejich následné zařazení či přeřazení do škol a školských zařízení či pro další vzdělávací opatření. Vyhotovení zpráv z vyšetření a poskytnutí rad, jak dále s žáky ve vzdělávacím procesu pracovat.

c) poskytuje speciálně pedagogickou péči a speciálně pedagogické vzdělávání žákům, kteří jsou uvedeni v prvním odstavci, kteří jsou zařazení do vzdělávání ve škole, třídě, oddělení či studijní skupině, která je zřízena dle § 16 odst. 9 školského zákona, anebo žákům, kterým je určena jiná možnost plnění školní docházky.

d) předává doporučení a zprávu dle dalších právních předpisů⁴⁾ pro účel ustanovení podpůrných opatření pro žáka se speciálně vzdělávacími potřebami.

e) předává doporučení a zprávu dle dalších právních předpisů⁴) a to z důvodu zařazení žáka do školy, třídy, oddělení nebo studijní skupiny dle § 16 odst. 9 školského zákona nebo zařazení či přeřazení do školy, která je odpovídající potřebám žáka.

f) speciálně pedagogické centrum také nabízí kariérové poradenství žákům uvedených v 1. odstavci.

g) speciálně pedagogické centrum poskytuje žákům uvedených v prvním odstavci speciálně pedagogickou a psychologickou diagnostiku a také nabízí poradenské služby, které se specializují na řešení obtíží při vzdělávání. Ohlíží se také na psychický a sociální vývoj žáka a na vyhledání individuálních předpokladů pro adekvátní tvoření podmínek pro jeho rozvoj schopností, nadání a začlenění žáka do společnosti.

h) poradenství se zaměřuje na vzdělávání žáků uvedených v 1. odstavci a také poskytuje služby pedagogům a zákonným zástupcům.

i) nabízí metodickou podporu pro školy.

j) nabízí zákonným zástupcům informační, konzultační, poradenskou a metodickou podporu.

2.2. Individuální vzdělávací plán

Definice individuálního vzdělávacího plánu pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a následná práce s tímto dokumentem dle vyhlášky č. 27/2016 Sb. o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných.

(1) Individuální vzdělávací plán si vytváří škola, pokud je do jejich školy zařazen žák se speciálně vzdělávacími potřebami. Individuální vzdělávací plán většinou školské poradenské pracoviště nedoporučuje v případě, že všechny potřebné údaje jsou uvedeny v doporučení podle § 15.

(2) Individuální vzdělávací plán je nezbytně důležitým dokumentem pro zajištění speciálně vzdělávacích potřeb žáka. Individuální vzdělávací plán je tvořen dle školního vzdělávacího plánu. Tento dokument je důležité založit do dokumentace žáka a školní matriky.

- (3) V individuálním vzdělávacím plánu je možné nalézt informace o skladbě druhů a stupňů podpůrných opatření, které se umožňují v kombinaci s individuálně vzdělávacím plánem. Dále zde nalezneme informace o identifikačních údajích žáka a pedagogických pracovníků, kteří se podíleli na tvorbě individuálně vzdělávacího plánu. V individuálním vzdělávacím plánu by měly být uvedeny tyto informace:
- a) úpravy obsahu vzdělávacího plánu
 - b) časové a obsahové rozvržení
 - c) úpravy metod a forem výuky a klasifikace žáka
 - d) možné úpravy očekávaných výstupů vzdělávání žáka
- (4) V individuálním vzdělávacím plánu je uvedeno jméno pedagogického pracovníka školského poradenského zařízení, se kterým škola navázala spolupráci, aby tak došlo k naplnění speciálně vzdělávacích potřeb žáka. V příloze č. 2 je také uvedený vzorový individuální plán.
- (5) Individuální vzdělávací plán by měl být vytvořen v co nejkratší časové době po obdržení doporučení a žádosti od zletilého žáka či jeho zákonného zástupce. Nejpozději by měl být vytvořen do 1. měsíce po doručení doporučení a žádosti.
- (6) Není však v rozporu, aby tento plán byl i po jeho vytvoření upravován během celého školního roku dle potřeb žáka.
- (7) Za zpracování a samotnou práci s individuálním plánem zodpovídá škola. Na tvorbě individuálního vzdělávacího plánu se podílí školské poradenské zařízení, žák a jeho zákonný zástupce, pokud žák není zletilý.

§ 4

(1) Povinností školy je seznámit všechny vyučující žáka, žáka samotného i jeho zákonné zástupce, není-li žák zletilý s tímto individuálním vzdělávacím plánem. Tuto skutečnost poté žák potvrdí svým podpisem. Možnost poskytnutí vzdělání dle individuálního vzdělávacího plánu lze pouze za předpokladu, že zletilý žák či zákonný zástupce žáka předloží písemný informovaný souhlas podle § 16 odst. 1.

(2) Školské poradenské zařízení společně se školou kontrolují funkčnost individuálního plánu. Minimálně jednou ročně individuální plán vyhodnocují a následně poskytují poradenskou podporu jak žákovi, tak i jeho zákonným zástupcům.

(3) Při změnách v individuálním vzdělávacím plánu používáme stejná opatření jako při jeho zpracování. Opětovně musí dojít k seznámení pedagogů s tímto plánem, realizaci při vzdělávání a následně jeho vyhodnocování a plnění.

2.3. Asistent pedagoga

Asistent pedagoga je nedílnou součástí pedagogického týmu na škole, v němž je žák se specifickými vzdělávacími potřebami integrován. Ze své praxe mohu pouze potvrdit, že u těchto žáků je pozice asistenta pedagoga velmi důležitá. Asistent pedagoga by měl být nápomocný učitelům. Neměl by se ale věnovat pouze danému dítěti s postižením, ba naopak by měl napomáhat všem dětem, které jsou ve třídě. Významná je rovněž komunikace mezi učiteli a asistentem pedagoga. Vzájemně si sdělovat informace o žákovi je velmi podstatné. Často se totiž stává, že dítě s asistentem pedagoga tzv. vyrůstá několik let a z tohoto důvodu může být třeba i k asistentovi pedagoga mnohem otevřenější ve věcech, které ho trápí. Asistent pedagoga by měl mít mnoho důležitých vlastností. V každém případě by měl být empatický, vstřícný, přátelský, ale také by měl být cílevědomý a společně s dalšími pedagogickými pracovníky by měl vést děti k jejich co největšímu rozvoji.

Definice asistenta pedagoga dle vyhlášky 27/2016 Sb.

(1) Asistent pedagoga je nápomocný jinému pedagogickému pracovníkovi během vzdělávání žáka nebo žáků se speciálně vzdělávacími potřebami, a to v rozmezí jejich podpůrných opatření. Náplní práce asistenta pedagoga je pomáhat jinému pedagogickému pracovníkovi při realizaci vzdělávání, podporuje také samostatnost žáka a následné jeho aktivní zapojení do všech činností při vzdělávání a poskytování všech školských služeb, které škola nabízí.

- (2) Asistent pedagoga provádí svou práci s žáky třídy, oddělením či studijními skupinami. To vždy dle instrukcí jiného pedagogického pracovníka. Velmi důležitá je spolupráce mezi asistentem pedagoga a jiným pedagogickým pracovníkem.
- (3) Předpoklady k výkonu činností na pozici asistenta pedagoga jsou ukotveny v § 20 odst. 1 zákona o pedagogických pracovnících.
- a)* výkon přímé pedagogické činností dle pokynů učitele či vychovatele. Činnosti se zaměřují především na individuální podporu žáků a práce související s touto přímou pedagogickou činností,
 - b)* podpora žáka při dopracování se k vzdělávacím cílům při výuce i při přípravě na ni, žák je ale podporován k tomu, aby co nejvíce činností prováděl samostatně,
 - c)* výchovná práce se především zaměřuje na tvoření primárních pracovních i hygienických a dalších návyků a také na činnosti související s nácvikem sociálních kompetencí.
- (4) Předpoklady k činnostem, které vykonává asistent pedagoga jsou ustanoveny v § 20 odst. 2 zákona o pedagogických pracovnících, zajišťují především:
- a)* pomocnou výchovnou činnost, která je zaměřena na podporu pedagoga, a to zejména při práci se skupinou žáků se speciálně vzdělávacími potřebami,
 - b)* pomocnou organizační činnost při vzdělávání skupiny žáků se speciálními vzdělávacími potřebami,
 - c)* zapojení se do pomoci při adaptaci žáka se speciálně vzdělávacími potřebami na školním prostředí,
 - d)* zapojení se do komunikace s žáky jeho zákonnými zástupci a také s komunitou, ze které žák pochází,
 - e)* nezbytně nutnou pomoc, která se týče sebeobsluhy, pohybu při vyučování, ale také i při akcích, které jsou pořádané školou mimo místo, v němž škola v souladu se zápisem do školního rejstříku poskytuje vzdělávání či školské služby,
 - f)* pomoc výchovnou prací, které zabezpečuje přípravu a učení se sociálních kompetencí žáků se speciálně vzdělávacími potřebami,
- (5) Jednomu žákovi nelze doporučit souběžně více než jedno podpůrné opatření, které vykonává asistent pedagoga. Asistent pedagoga zmíněný v odstavci 3 může za tímto účelem vykonávat i činnosti uvedené v odstavci 4.

2.4. Integrace

Původ slova integrace pochází z latiny, pokud bychom chtěli přesný překlad tohoto slova, mohli bychom jej přeložit jako „znovuvytvoření celku“. V oblasti sociologických věd bychom termín integrace mohli definovat jako jev, při kterém se tvoří skupiny z nejednotného počtu osob. Důležité je, že se někdo či něco do této skupiny integruje. Můžeme si například představit integraci menšiny do celkové společnosti. Pokud chceme pochopit integraci z psychologického hlediska, mohli bychom ji charakterizovat jako jednotu mezi jedinci a jejich vztahem k okolí.

(Bartoňová, 2017)

Integrace z hlediska pedagogiky

Nikolai vymezuje integrační vzdělávací systém jako společnou školu jednak pro všechny „běžné“ jedince, ale i pro jedince, kteří mají nějaké specifické problémy (např. mohou být ze škol separovaní, anebo naopak integrovaní). Pokud dojde k integraci žáka do běžného školství, je vhodné právě jemu vytvořit speciálně pedagogickou podporu.

Z širšího hlediska můžeme definici „integrace“ vysvětlit jako umožnění jedinci s postižením vzdělávat se v běžných školách. Ale i přesto je potřeba brát na tohoto žáka ohled a zajistit mu adekvátní podmínky ke vzdělávání. Tyto podmínky jsou často nastaveny dle individuálního vzdělávacího plánu, o němž jsem se již zmínila v předchozí kapitole.

(Zilcher, Svoboda, 2019)

PRAKTICKÁ ČÁST

3. Uvedení do praktické části

Na počátku praktické části se seznámíme s metodologií zakotvené teorie, kterou jsem vybrala jako způsob mého výzkumného šetření. Poté se budeme věnovat průběhu výzkumného šetření, analýze výsledků a následné diskusi. Nejprve je ale potřeba si vymezit výzkumný cíl.

Výzkumný cíl: Vhodnost integrace pro děti s lehkou mentální retardací do běžných základních škol.

Výzkumné otázky

- **Jsou pedagogičtí pracovníci na běžných základních školách připraveni na vedení těchto žáků?**
- **Jak nastavit efektivně podmínky v běžných základních školách pro vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací?**
- **Jak zvládají děti a jejich rodiny současnou distanční výuku?**

3.1. Metodologie výzkumu

Pro praktickou část mé bakalářské práce jsem zvolila kvalitního přístupu, a to konkrétně zakotvenou teorii, jejíž základní principy, procedury a způsoby sběru dat si vysvětlíme v této kapitole.

Základní principy zakotvené teorie

1. Primárním cílem zakotvené teorie není popsat jednotlivé jevy, ale vytvořit si zcela novou teorii. Výzkumník by měl především k datovému materiálu přistupovat s otevřeností. Také by měl předem definovat cíle, které bude zkoumat.
2. Zakotvená teorie má záměr vytvořit abstraktní teorii a také vytvořit vztahy mezi jeho proměnnými.
3. Zakotvená teorie se soustředí na teorii, jež je zaměřena na sociální procesy, které formují lidskou interakci. U zakotvené teorie je velmi zásadní její proces, se kterým je důležité pracovat dynamicky.

4. Důležitost odpoutání se od názorů jiných autorů. Odborná literatura a názory jiných autorů se využívají až po vytvoření naší teorie, a to hlavně pro vyhledání a vysvětlení názorů, které chceme porovnat s dalšími autory.
5. Při zakotvené teorii je pro nás důležitá validita, soulad mezi teorií a pozorováním, zobecnitelnost, reprodukovatelnost, přesnost, kritičnost a ověřitelnost. Proto došlo k vytvoření systému procedur, podle kterého se postupuje při práci s analytickými daty.
6. Základem těchto procedur je princip konstantní komparace. Datové úryvky nejprve porovnáваме mezi sebou, poté je porovnáваме s koncepty, které jsou jim nadřazeny, a následně i tyto nadřazené koncepty porovnáваме mezi sebou. Cílem je tedy poukázat na to, co se ve skupinách shoduje a co je naopak v rozporu.

Základní procedury zakotvené teorie

Zakotvená teorie obsahuje jisté kroky, kterých se musíme při výzkumu držet.

Jedná se o tyto kroky:

1. Sběr dat směřující k teoretické nasycenosti kódů
2. Kódování materiálu směřující k vytvoření základních kategorií–proměnných budoucí teorie
3. Konstruování teorie jako sady tvrzení o vztazích mezi kategoriemi–proměnnými.

Důležité je ale také zmínit, že se tato stadia výzkumu vzájemně prolínají a jedno se vždy koná již s ohledem na druhé. Každé stadium tedy připravuje cestu pro stadium následující.

Sběr dat

V zakotvené teorii nerozlišujeme sběr dat od analýzy dat. Zakotvená teorie také nemá určené, jaké množství dat máme vyhodnocovat a z jakých zdrojů je máme čerpat. Sběr dat, kódování a psaní poznámek se ukončuje až tehdy, když jsou data teoreticky nasycena.

Kódování

Kódování je základní analytická technika, kterou můžeme označit za jádro zakotvené teorie. Kódování je odvozeno od toho, co Glaser a Strauss nazývají „koncept–indikátor model“. Indikátory můžeme označit i jako fragmenty neboli úryvky výpovědí respondentů (Škvaříček a Šedřová 2014).

Koncepty jsou poté kódy anebo jsou přiřazovány k indikátorům nebo jejich skupinám. Indikátor je poté označován za něco reálného, co máme obsaženo v datech. Při kódování v zakotvené teorii pracujeme s analytickými operacemi, jež rozštěpují data do fragmentů – indikátorů a ty následně přiřazují k vhodným konceptům.

Závěrem je identifikace relevantních konceptů. Koncepty se nadále kategorizují. Kategorie, které vzniknou díky kódování, jsou důležitou stavební jednotkou pro vytvoření zcela nové teorie.

Konstruování teorie

Konstruování teorie si můžeme představit jako vytvořené proměnné (kategorie) zařazené do vzájemných vztahů. Důležitým bodem konzistentní teorie je nalezení společné kategorie, s níž můžeme spojit všechny ostatní. Výslednou teorii můžeme vyložit jak slovně, tak i pomocí schématu či diagramů (Škvaříček a Šedřová, 2014).

3.1.2 Výzkumný vzorek

Pro výzkumný vzorek jsem si zvolila pedagogické pracovníky, kteří pracují s těmito dětmi na denní bázi. Snažila jsem se kombinovat učitele, asistenty pedagoga i vychovatele působící jak na prvním, tak i druhém stupni běžných základních škol. Většina respondentů z řad pedagogických pracovníků pracuje na Základní a mateřské škole Nikolčice. Abych zjistila i širší pohled na problematiku mé bakalářské práce, oslovila jsem rovněž pedagogické pracovníky jiných základních škol. Tito pedagogičtí pracovníci tvoří zbylý počet respondentů. Pedagogické pracovníky jsem oslovila k vyplnění strukturovaného dotazníku, při kterém měli možnost mé konzultace. V dotazníku jsem respondentům umožnila co největší volnost v odpovědích. Všechny tyto dotazníky jsem následně anonymně vyhodnotila. V kódovaných prepisech jsem použila poznámky pod čarou. Jednotlivé kódy jsou zvýrazněny kurzívou a dále formulovány v poznámce pod čarou. Touto cestou bych chtěla ještě jednou poděkovat všem respondentům, kteří věnovali svůj čas vyplněním strukturovaného dotazníku a obohatili tak mou bakalářskou práci o důležité poznatky.

Respondent 1

Asistent pedagoga působící na Základní škole a mateřské škole Nikolčice

Respondent 2

Asistent pedagoga a zároveň vychovatel ve školní družině působící na Základní škole a mateřské škole Nikolčice

Respondent 3

Asistent pedagoga působící na Základní škole Havířov-Šumbark Školní 1/814

Respondent 4

Učitel prvního i druhého stupně na Základní škole a mateřské škole Nikolčice

Respondent 5

Učitel prvního stupně působící na Základní škole a mateřské škole Nikolčice

Respondent 6

Asistent pedagoga působící na Základní škole a mateřské škole Nikolčice

Respondent 7

Asistent pedagoga a vychovatel školní družiny působící na Základní škole a mateřské škole Nikolčice

Respondent 8

Asistent pedagoga působící na škole Základní škola Boskovice

Příloha č. 1 kódovaný přepis

Vážené kolegyně/ Vážení kolegové,

jsem studentkou Univerzity Palackého 3. ročníku bakalářského studijního programu speciální pedagogika – vychovatelství. Dovoluji se na Vás obrátit s prosbou o vyplnění tohoto dotazníku, který se zaměřuje na „Způsoby a formy výchovy a vzdělávání dětí s lehkou mentální retardací“. Vyplnění tohoto dotazníku je dobrovolné a anonymní. Získání těchto údajů bude zpracováno ve výzkumu do bakalářské práce.

Předem děkuji za Váš čas a ochotu.

Renáta Viktorinová

1. Popište, jaké máte zkušenosti s integrací s dětmi s lehkou mentální retardací na běžné škole?

Zkušenost s dítětem s lehkou mentální retardací mám pouze s jednou žákyní základní školy, u které jsem zastupovala jako asistentka. *Zkušenost je pouze pozitivní, žákyně pracuje velice dobře¹*, dobrá spolupráce je i s třídním učitelem a speciálním pedagogem, který s žákyní vede intervence a intenzivně se jí věnuje².

2. V jakém ročníku jste se s tímto dítětem setkali, popište, jaký mělo dítě intelekt, na jaké úrovni dítě mělo vědomosti?

Žákyně je ve druhém ročníku základní školy. V prvním pololetí *uměla v matematice počítat do 10, příklady z matematiky jí šly velmi dobře³*. V českém jazyce je to o něco horší⁴, má špatné komunikační a vyjadřovací schopnosti. Písmena se učí postupně dle vzdělávacího plánu, na to navazuje četba a psaní. *V anglickém jazyce umí některá zvířata a členy rodiny⁵*. *V prvouce je na úrovni žáka první třídy, umí popsat členy rodiny,*

¹ Spokojenost se spoluprací se žákem

² Spolupráce mezi žákem a pedagogem

³ Dobré schopnosti v matematice

⁴ Český jazyk na špatné úrovni

⁵ Cizí jazyk lepší

tradiční zvyky a podobně¹. V pracovních činnostech a výtvarné výchově zvládá vše jako ostatní žáky, zde není omezení. Tělesná výchova a hudební výchova nebyly vyučovány (zrušení kvůli pandemii dle nařízení vlády).²

3. Na jaké pozici jste v integraci byli např. asistent pedagoga/učitel/vychovatel, zkuste popsat, jak pracujete s tímto dítětem?

Byla jsem v pozici asistenta pedagoga a vychovatele školení družiny. V roli asistenta jsme *pracovaly podle individuálního plánu žákyně a většinou v jiné místnosti než ve třídě s ostatními dětmi³*: Hodiny českého jazyka probíhaly v několika částech, a to podle předešlé *domluvy⁴*. V jedné části jsme se věnovaly čtení z čítanky, ve druhé psaní a poté jsme dělaly doplňující cvičení a pracovní listy, popřípadě popis obrázku, tvoření slov a podobně. V hodinách matematiky jsme pracovaly především s učebnicí a pracovním sešitem, nejdříve proběhlo vysvětlení látky v učebnici a poté jsme počítaly příklady v pracovním sešitě. Velmi se osvědčilo také psaní a počítání příkladů na smývatelnou tabuli.⁵ V anglickém jazyce jsme pracovaly podle domluvy učitelem, většinou práce s učebnicí či pracovním listem. V ostatních předmětech jako je výtvarná výchova a pracovní činnost, *žákyně pracuje s ostatními dětmi ve třídě⁶* bez omezení. *Hudební výchova a tělesná výchova neprobíhaly z důvodu nařízení vlády.⁷*

4. Jaké shledáváte výhody v integraci těchto dětí? (Ať už pro dítě, nebo pro spolužáky dítěte)?

Pro integrované dítě je výhodou to, že je ve škole se svými *kamarády⁸*, které zná již z dřívějšího ročníků, popřípadě mateřské školy. Chodí do školy, tam kde *bydlí⁹*, popřípadě dojíždí pouze *krátkou cestu a nemusí dojíždět do větších měst¹⁰*, kde jsou zvláštní školy. Pro spolužáky by to mělo mít ten smysl, že by integrovaného spolužáka měli brát jako sobě rovného a navzájem si pomáhat.

¹ Neznalost pojmů

² Manuální zručnost

³ Individualita

⁴ Spolupráce

⁵ Názorné pomůcky

⁶ Zapojení dítěte

⁷ Hudební a tělesná výchova, zákaz vyučování

⁸ Kamarádství

⁹ Dostupnost

¹⁰ Dostupnost, ušetření času

5. Jaké naopak nevýhody?

Nevýhoda může být taková, že se dítě cítí mezi ostatními spolužáky tak nějak jinak, nezapadne. Určitě záleží na *typu člověka*¹ a taky na typu jeho problému. Další nevýhodou může být více práce i ze strany *rodičů*², pokud dítě mají v běžné škole.

6. Myslíte si, že pro dítě a rodiče a učitele má integrace do běžných škol opravdu smysl, nebo je pro děti vhodnější, aby tyto děti byly zařazeny do speciálních škol?

Určitě záleží na tom, o jaký se jedná případ. Pokud se dítě, a hlavně rodiče cítí na to, pracovat s dítětem a *spolupracovat se školou*³, neměl by to být problém. Ale v některých případech by bylo opravdu lepší se zamyslet nad tím, *jestli dítěti nebude lépe ve zvláštní škole*.⁴

7. Myslíte si, že na integrované děti má nějaký vliv počet žáků ve třídě, popřípadě, jaký je pro vás ideální počet dětí ve třídě?

Dle mého názoru, pokud je ve třídě dětí *méně*⁵, měli by mezi sebou mít lepší mezilidské vztahy. Ale není tomu tak vždy. Třída s větším počtem žáků tuto výhodu nemá a většinou se tvoří skupinky, které se baví mezi sebou. Dle mého názoru je *ideální počet žáků ve třídě max. 15*.⁶

8. Jaké mají integrované děti vztah s ostatními spolužáky. Jak naopak na ně „reagují“ děti intaktní?

Mám zkušenosti pouze s *velmi dobrými vztahy*⁷ mezi integrovaným dítětem a ostatními spolužáky. Spolužáka berou jako sobě rovného a nemají s ním žádný problém.

9. Jsou podle Vás důležité intervence se speciálním pedagogem? Jsou podle vás nastaveny dobře? Je pro dítě například dostačují tolik hodin intervence, kolik má předepsané nebo dle vašeho názoru potřebuje intervenčních hodin více?

¹ Zvolení školy, dle osobnosti člověka

² Spolupráce

³ Spolupráce s rodiči

⁴ Váhání ohledně zvolení typu školy, které dítě navštěvuje

⁵ Prostředí třídy

⁶ Prostředí třídy

⁷ Kamarádství

Intervence je určitě důležitá¹, a podle mě jsou nastaveny dobře. Určitě záleží, jaké dítě je a jakou má poruchu.

10. Jaké máte zkušenosti se speciálně pedagogickými centry, jsou vám nějak pomoci při tvorbě individuálního vzdělávacího plánu či nějakým nesrovnalostem ve výuce?

Nemám zkušenost².

11. Pokud jste věděli dopředu, že dítě s lehkou mentální retardací bude mít zařazení, byli jste předtím na nějakém školení/workshopu, které se zaměřuje na způsob výuky těchto dětí, nebo jste museli tyto informace načerpat samostudiem?

Na žádném školení jsem v tomto případě nebyla³, informace jsem čerpala samostudiem a poradou s třídním učitelem a speciálním pedagogem, poté už pouze v praxi.⁴

12. Pokud ano, máte nějaké doporučení na různé workshopy nebo knihy, které se zabývají touto problematikou? -

13. Didaktické pomůcky /Jaké doporučujete, do kterých je dobré investovat?

Přehledy učiva do různých předmětů, smývatelné tabule⁵

14. Jaké máte zkušenosti s distanční výukou u těchto dětí. (Umí rodiče s těmito dětmi pracovat, rozumí děti učivu, které je jim předáváno online)?

Distanční výuka je pro ně většinou složitější, než kdyby byli ve škole⁶. Co se týče práce dětí s rodiči, je to u každého dítěte jinak. Většinou u mladších dětí je problém vůbec s připojením na online výuku, natož pak samostatná práce.⁷

15. V distanční výuce mají děti hodiny se svými spolužáky, nebo pro ně máte vyhrazené speciální hodiny?

Děti mají společné hodiny se svými spolužáky. A samozřejmě mají možnost se ozvat kdykoli svému asistentovi nebo třídnímu učiteli, který mu pomůže.

¹ Speciálně pedagogická činnost

² Nedostatečná informovanost

³ Neinformovanost, ohledně problematiky postižení dítěte.

⁴ Spolupráce se zkušenějšími

⁵ Důležitost pomůcek při výuce

⁶ Složitější příprava online hodin

⁷ Nedostatečná schopnost práce s počítačem

Příloha č. 2 kódovaný přepis

Vážené kolegyně/ Vážení kolegové,
jsem studentkou Univerzity Palackého 3. ročníku bakalářského studijního programu speciální pedagogika – vychovatelství. Dovoluji se na Vás obrátit s prosbou o vyplnění tohoto dotazníku, který se zaměřuje na „Způsoby a formy výchovy a vzdělávání dětí s lehkou mentální retardací“. Vyplnění tohoto dotazníku je dobrovolné a anonymní. Získání těchto údajů bude zpracováno ve výzkumu do bakalářské práce.

Předem děkuji za Váš čas a ochotu.

Renáta Viktorinová

1. Popište, jaké máte zkušenosti s integrací s dětmi s lehkou mentální retardací na běžné škole?

(pracuji jako AP v ZŠ Nikolčice, druhým rokem. Moje zkušenosti s dětmi s LMR jsou kladné¹, práce s nimi není jednoduchá, tyto děti jsou většinou hodné a vděčné za každou maličkost, pochvalu, odměnu).²

2. V jakém ročníku jste se s tímto dítětem setkali, popište, jaký mělo dítě intelekt, na jaké úrovni mělo dítě vědomosti?

(jsem AP u chlapce v 1 ročníku, jeho vědomosti jsou zatím průměrné, je pomalejší, intelektově je průměrný)³.

3. Na jaké pozici jste v integraci byli např. asistent pedagoga/učitel/ vychovatel, zkuste popsat, jak pracujete s tímto dítětem?

(AP a vychovatelka v ŠD, moje práce AP spočívá v tom dohlédnout, zda v hodině zvládá zadané úkoly, jak spolupracuje s vyučující a kolektivem, motivovat, za úspěch

¹ Spokojenost

² Vděčnost dětí

³ Průměrnost znalostí a dovedností, které by dítě mělo ovládat

*pochválit*¹. Jako vychovatelka v ŠD jsem spíše v pozici "tety", spolupráce zde je naprosto perfektní, chlapec je šikovný, *tvoření s různými typy materiálu ho baví*², zvládá vše naprosto sám a perfektně).

4. Jaké shledáváte výhody v integraci těchto dětí? (Ať už pro dítě, nebo pro spolužáky dítěte)?

(Ať už pro dítě nebo pro spolužáky dítěte) (výhodou je určitě začlenění mezi *své vrstevníky, spolužáky, kteří jsou mu skvělou "partou" kamarádů*).³

5. Jaké naopak nevýhody?

(malou nevýhodou je špatná artikulace *řeči, která se někdy projeví v tom, že mu spolužáci neporozumí, co jim sděluje*).⁴

6. Myslíte si, že pro dítě a rodiče a učitele má integrace do běžných škol opravdu smysl, nebo je pro děti vhodnější, aby tyto děti byly zařazeny do speciálních škol?

(určitě hodně záleží na stupni postižení. Myslím si ale, že pro děti s lehkým typem postižení je lepší, když jsou mezi zdravými dětmi, cítí se být v pohodě, zvláště když jsou *kolektivem přijaty kladně a svůj "handicap" si nepřipouští*⁵. A takto to určitě vnímají i rodiče a učitelé, zajisté i za jejich velkého přispění).

7. Myslíte si, že na integrované děti má nějaký vliv počet žáků ve třídě, popřípadě, jaký je pro vás ideální počet dětí ve třídě?

(určitě ano, určitě se lépe pracuje *v menším počtu žáků*⁶ ve třídě jak vyučujícímu, tak žákům. Menší počet žáků umožní vyučujícímu věnovat se integrovaným dětem se stejnou intenzitou, stejně jako běžným žákům. Ideální počet je tak 10 žáků).

8. Jaké mají integrované děti vztah s ostatními spolužáky. Jak naopak na ně „reagují“ děti intaktní?

(doposud jsem se setkala *s kladným, milým a přátelským přístupem*⁷ spolužáků. Chlapec v nich má skvělé kamarády, pomocníky).

¹ Podpora

² Manuální zručnost

³ Kamarádství

⁴ Neporozumění od spolužáků

⁵ Kamarádství

⁶ Vhodnější menší počet žáků ve třídách, kde je žák integrován.

⁷ Kamarádství

- 9. Jsou podle Vás důležité intervence se speciálním pedagogem? Jsou podle vás nastaveny dobře? Je pro dítě například dostačují tolik hodin intervence, kolik má předepsané nebo dle vaší názoru potřebuje intervenčních hodin více.** (myslím si, že *intervence jsou důležité*¹, tyto hodiny jsou pro tyto děti dalším velkým postupem v oblasti jejich vzdělávání).
- 10. Jaké máte zkušenosti se speciálně pedagogickými centry, jsou vám nějak pomoci při tvorbě individuálního vzdělávacího plánu či nějakým nesrovnalostem ve výuce?** (*SPC jsou velkou pomocí pro pedagogy*² a to nejen ve tvorbě IVP, ale také ve volbě vhodných pomůcek a podpůrných opatřeních, které dítěti pomohou v jeho vzdělávání³).
- 11. Pokud jste věděli dopředu, že dítě s lehkou mentální retardací bude mít zařazení, byli jste předtím na nějakém školení/workshopu, které se zaměřuje na způsob výuky těchto dětí, nebo jste museli tyto informace načerpat samostudiem?**
Informace jsem načerpala pouze pomocí *samostudia a také rady s ostatními kolegy*⁴.
- 12. Pokud ano, máte nějaké doporučení na různé workshopy nebo knihy, které se zabývají touto problematikou?** X
- 13. Didaktické pomůcky /Jaké doporučujete, do kterých je dobré investovat?**
(chlapec používá *pomocnou tabulku abecedy-písmena, počítadlo, oboje ovládá dobře*⁵, je to pro něj obrovská pomoc).
- 14. Jaké máte zkušenosti s distanční výukou u těchto dětí? (Umí rodiče s těmito dětmi pracovat, rozumí děti učivu, které je jim předáváno online).** (v době Distanční výuky jsem *ještě u chlapce nebyla*⁶, nemohu proto říci, jak v tomto období spolupracoval).
- 15. V distanční výuce mají děti hodiny se svými spolužáky, nebo pro ně máte vyhrazené speciální hodiny?** (viz. odpověď otázka č. 14)

¹ Spolupráce se speciálním pedagogem

² Odborná pomoc

³ Názorné pomůcky

⁴ Spolupráce na pracovišti

⁵ Názorné pomůcky

⁶ Nezkušenost

Vážené kolegyně/ Vážení kolegové,

jsem studentkou Univerzity Palackého 3. ročníku bakalářského studijního programu speciální pedagogika – vychovatelství. Dovoluji se na Vás obrátit s prosbou o vyplnění tohoto dotazníku, který se zaměřuje na „Způsoby a formy výchovy a vzdělávání dětí s lehkou mentální retardací“. Vyplnění tohoto dotazníku je dobrovolné a anonymní. Získání těchto údajů bude zpracováno ve výzkumu do bakalářské práce.

Předem děkuji za Váš čas a ochotu.

Renáta Viktorinová

1. Popište, jaké máte zkušenosti s integrací s dětmi s lehkou mentální retardací na běžné škole?

Děti mají IVP, někteří učitele mají snahu jej dodržovat, jiní zase mírněji známkují, jiní hodí přípravu na asistenta pedagoga, jiní nechtějí respektovat specifika dítěte¹. Děti potřebují vícekrát vysvětlit probírané učivo, je nutné neustále se vracet a opakovat látku, neboť zapomínají. Většinou nerozumí čtenému textu. Mají malou slovní zásobu, potřebují někdy najít spojitosti, aby porozuměly, o co se vlastně jedná.

2. V jakém ročníku jste se s tímto dítětem setkali? Popište, jaký mělo dítě intelekt, na jaké úrovni mělo dítě vědomosti.

Jako asistent pedagoga jsem byla u chlapce (z dvojčat, v péči babičky, *nepodnětné prostředí, žádná domácí příprava*)² od šesté třídy do deváté třídy na ZŠ. Intelektuálně bylo na úrovni svého věku, *až na některé sociální interakce*³ (výbuchy smíchu, rozhořčení, pocit, že musí zasáhnout v dané situaci, nahodilé plánování, upínání se na určitou představu), *vědomostně na úrovni 3-4 roky zpátky*.⁴

¹ Různorodost v přístupech pedagogů

² Nestimulující domácí prostředí

³ Problémy se sociální interakcí

⁴ Vědomosti nižšího věku

**3. Na jaké pozici jste v integraci byli? (např. asistent pedagoga/učitel/ vychovatel)
Zkuste popsat, jak pracujete s tímto dítětem?**

Asistent pedagoga – po celou dobu podpory jsem seděla s dítětem (měl možnost volby před mým nástupem, jestli chce sedět se spolužákem nebo s asistentkou), ze začátku spolupráce jsem mu musela hodně pomáhat = opakovat, co řekl učitel, vysvětlovat, co se po něm chce, uměl jen opisovat z tabule, od spolužáků (to si uměl zařídit ☺) nebo z knihy. *Samostatně téměř vůbec nepracoval¹. Po roce asistence sám reagoval na zadání, usilovným procvičováním dohnal některé vědomosti²* (vyjmenovaná slova, násobilku z paměti, uměl určit slovní druhy a při tichém čtení zhruba porozumět obsahu), začal být více samostatný, tendence spoléhat na druhé ustoupila. Tady se zúročila jeho snaživost a chtění. V osmém ročníku chtěl stále sedět vedle mne, ale o pomoc nebo podporu si řekl jen, když potřeboval. Věděl, že po dobu, co on sám pracuje, já pomáhám učiteli a ostatním dětem ve třídě.

4. Jaké shledáváte výhody v integraci těchto dětí (Ať už pro dítě, nebo pro spolužáky dítěte)?

Děti s LMD jsou stejné děti, jako ty ostatní, co se týče představ o životě, mají stejná přání, prožívají dobro, zlo, první lásky.... *Integrace jim nabízí, že nejsou izolované, vyčleněné.³ Hodně záleží na pedagogickém vedení ve třídě⁴, kde dítě s LMD je. Je důležitá atmosféra ve třídě⁵.*

5. Jaké naopak nevýhody?

Je to podle mě nevýhoda/výhoda, že dítě *si uvědomuje jinakost⁶*. To, že nedosáhne vědomostí stejných jako jeho spolužáci. Je nuceno podívat se na své omezení reálně.

6. Myslíte si, že pro dítě, rodiče a učitele má integrace do běžných škol opravdu smysl, nebo je pro děti vhodnější, aby tyto děti byly, zařazeny do speciálních škol?

Rozhodně jsem pro zařazení dětí s LMD do běžných tříd. Jak jsem napsala, je důležitý pedagogický přístup, atmosféra ve třídě a vzdělávání pedagogů. *Je samozřejmě na rodiče vyvíjen tlak na spolupráci.⁷*

¹ Nesamostatnost žáka

² Důležitost kvalitního vedení učitelem a asistentem pedagoga

³ Začlenění mezi intaktní žáky

⁴ Kvalitní vedení pedagogickými pracovníky

⁵ Složení skupiny ostatních dětí ve třídě

⁶ Uvědomění si svých nedostatků oproti druhým žákům

⁷ Spolupráce s rodiči

7. Myslíte si, že na integrované děti má nějaký vliv počet žáků ve třídě, popřípadě, jaký je pro vás ideální počet dětí ve třídě?

Myslím si, že celkově počty dětí ve třídách jsou *předimenzovány a podle mého názoru je únosný počet dětí ve třídě – max. dvacet.*¹

8. Jaké mají integrované děti vztah s ostatními spolužáky. Jak naopak na ně „reagují“ děti intaktní?

Má zkušenost byla, že děti intaktní svého spolužáka akceptovaly, většina ze třídy se s ním opravdově kamarádila, někteří se občas pozastavily nad jeho reakcemi, ale *nakonec jejich vztahy byly přátelské*². Děti z jiných tříd také nereagovaly negativně.

9. Jsou podle Vás důležité intervence se speciálním pedagogem? Jsou podle vás nastaveny dobře? Je pro dítě například dostačují tolik hodin intervence, kolik má předepsané, nebo dle vašeho názoru potřebuje intervenčních hodin více.

Nastavení časové dotace pro *intervence se speciálním pedagogem bylo dostačující*³. Je však *důležité, aby i nespeciální pedagogové měli povědomí o tom, jak s dítětem pracovat a znát speciální přístupy.*⁴

10. Jaké máte zkušenosti se speciálně pedagogickými centry, jsou vám nějak pomoci při tvorbě individuálního vzdělávacího plánu či nějakým nesrovnalostem ve výuce?

*SPC jsou přetížená*⁵, větší zkušenost mám se *samostudiem, sebevzděláváním*⁶.

11. Pokud jste věděli dopředu, že dítě s lehkou mentální retardací bude mít zařazení, byli jste předtím na nějakém školení/workshopu, které se zaměřuje na způsob výuky těchto dětí, nebo jste museli tyto informace načerpat samostudiem?

Absolvovala jsem *školení Práce s dítětem s LMD*⁷, *sama jsem si vyhledala několik článků, publikací a informací.*⁸

¹ Méně početné třídy

² Kamarádství

³ Vhodně nastavené speciálně pedagogické intervence

⁴ Informovanost všech pedagogů, kteří s žákem pracují.

⁵ Přetíženost speciálně pedagogických center

⁶ Samostudium v problematice postižení dítěte.

⁷ Možnost školení ze strany zaměstnavatele

⁸ Více informací ze samostudia

12. Pokud ano, máte nějaké doporučení na různé workshopy nebo knihy, které se zabývají touto problematikou?

Většinou jsem zadala do vyhledávače na *internetu*¹ klíčová slova a poté podle odkazů hledala hodnotné publikace a informace.

13. Didaktické pomůcky /Jaké doporučujete, do kterých je dobré investovat?

*Různé tabulky, vizuální pomůcky, speciální učebnice.*²

14. Jaké máte zkušenosti s distanční výukou u těchto dětí. (Umí rodiče s těmito dětmi pracovat, rozumí děti učivu, které je jim předáváno online)?

Osobní zkušenost s *distanční výukou dítěte s LMD nemám*³. Je důležité, aby se rodiče *dostatečně angažovali*⁴. Hraje zde roli úroveň jejich vzdělání, časová investice, důslednost, trpělivost, ochota dělat něco navíc.

Není to však nemožné, jenom učitelé musí myslet při přípravě distanční výuky na IVP dítěte a na jeho specifické potřeby učení.

15. V distanční výuce mají děti hodinu se svými spolužáky, nebo pro ně máte vyhrazené speciální hodiny

*Je pro ně vyhrazena speciální hodina, ale pokud to jde, účastním se i společných hodin se svými spolužáky.*⁵

¹ Zdroj informací internet

² Pomůcky pro lepší vizualizaci

³ Nezkoušenost s distanční výukou

⁴ Nutná spolupráce s rodiči při distanční výuce

⁵ Během distanční výuky probíhají samostatné hodiny, pokud to jde žák spolupracuje se třídou.

Příloha č. 4 kódovaný přepis

Vážené kolegyně/ Vážení kolegové,
jsem studentkou Univerzity Palackého 3. ročníku bakalářského studijního programu speciální pedagogika – vychovatelství. Dovoluji se na Vás obrátit s prosbou o vyplnění tohoto dotazníku, který se zaměřuje na „Způsoby a formy výchovy a vzdělávání dětí s lehkou mentální retardací“. Vyplnění tohoto dotazníku je dobrovolné a anonymní. Získání těchto údajů bude zpracováno ve výzkumu do bakalářské práce.

Předem děkuji za Váš čas a ochotu.

Renáta Viktorinová

1. Popište, jaké máte zkušenosti s integrací s dětmi s lehkou mentální retardací, na běžné škole?

Na naší škole takové žáky máme. Tento školní rok mám jednu žačku s LMR ve třídě.

2. V jakém ročníku jste s tímto dítětem setkali, popište, jaký mělo dítě intelekt, na jaké úrovni mělo dítě vědomosti?

Žačka je v 2. ročníku-vědomosti velmi různé. *Intelekt snižený*¹. Matematika / český jazyk na úrovni 1. ročníku-*všeobecný přehled na velmi nízké úrovni*².

3. Na jaké pozici jste v integraci byli např. asistent pedagoga/učitel/ vychovatel, zkuste popsat, jak pracujete s tímto dítětem?

Jsem učitel. *Naštěstí máme ve třídě asistentku*³, která žačku s IVP zná od školky a umí s ní dobře spolupracovat. Většinu příprav si dělá asistentka sama, popřípadě konzultujeme. *Žačku se snažíme zapojovat do dění ve třídě i do společných aktivit a her*⁴. *Kolektiv žáků ji přijímá.*⁵

¹ Snižený intelekt

² Všeobecný přehled na velmi nízké úrovni

³ Důležitá funkce asistenta pedagoga

⁴ Upravení si výuky, tak aby se mohlo i integrované dítě, co nejvíce zapojit.

⁵ Uznání žáka takový, jaký je ostatními spolužáky

4. Jaké shledáváte výhody v integraci těchto dětí (Ať už pro dítě, nebo pro spolužáky dítěte)?

Výhody pro žáka: prostředí třídy a práce v kolektivu žákovi prospívá ve vývoji a dosažení lepších výsledků. Výhody pro třídu: Žáci si uvědomují rozmanitost třídy, učí se *s inkludovanými žáky spolupracovat, žáci se učí vzájemně se tolerovat a pomáhat si.*¹

5. Jaké naopak nevýhody?

Zatímco žáka s IVP “táhne” kolektiv třídy “nahoru”, stejně on “stahuje” *ostatní žáky “dolů”.*² Čas, kdy se asistent nebo učitel věnuje tomuto žákovi, by mohl věnovat ostatním ve třídě. *Pokud navíc asistent není přítomen, musí učitel učit zároveň dvě heterogenní skupiny.*³

6. Myslíte si, že pro dítě a rodiče a učitele má integrace do běžných škol opravdu smysl, nebo je pro děti vhodnější, aby tyto děti byly, zařazeny do speciálních škol?

Nelze rozhodnout paušálně. Je potřeba individuálně rozhodnout o zařazení žáka. Ve většině případů, se kterými jsem se setkal, *bych doporučil spíše speciální školu.*⁴

7. Myslíte si, že na integrované děti má nějaký vliv počet žáků ve třídě, popřípadě, jaký je pro vás ideální počet dětí ve třídě?

Vliv má nejen počet žáků ve třídě, ale také klima třídy a to, jaké osobnosti jsou žáci ve třídě. Ideální počet žáků ve třídě je tak málo, aby se jim mohl *pedagog věnovat individuálně, ale dost na to, aby mohli v hodinách pracovat ve skupinách.*⁵

8. Jaké mají integrované děti vztah s ostatními spolužáky. Jak naopak na ně „reagují“ děti intaktní?

Individuální-nelze říci obecně.

¹ Tolerance a vzájemné pochopení.

² Slabší žáci využívají toho, že je ve třídě integrovaný žák.

³ Složitá příprava vyučovací hodiny

⁴ Doporučení, zařazení těchto žáků do škol zřízených podle § 16 ODS. 9. ZÁKONA Č. 561/2004.

⁵ Možnost individuální tak skupinové práce ve třídě.

9. Jsou podle Vás důležité intervence se speciálním pedagogem?

Jsou podle vás nastaveny dobře? Je pro dítě například dostačují tolik hodin intervence, kolik má předepsané nebo dle vašeho názoru potřebuje intervenčních hodin více?

Intervence jsou dobré, pokud na to má škola možnosti¹. Pro žáka platí, že čím více hodin intervence, tím lépe.²

10. Jaké máte zkušenosti se speciálně pedagogickými centry, jsou vám nějak pomoci při tvorbě individuálního vzdělávacího plánu či nějakým nesrovnalostem ve výuce?

Opět nelze generalizovat. Některá centra spolupracují perfektně a jejich výstupy jsou efektivní, jiná fungují spíše jako copycentra zpráv.³

11. Pokud jste věděli dopředu, že dítě s lehkou mentální retardací bude mít zařazení, byli jste předtím na nějakém školení/workshopu, které se zaměřuje na způsob výuky těchto dětí, nebo jste museli tyto informace načerpat samostudiem? Žádné školení jsem neabsolvoval.

Nejužitečnějším zdrojem informací, rad a zkušeností je pro mne spolupráce s kolegy – asistenty.⁴

12. Pokud ano, máte nějaké doporučení na různé workshopy nebo knihy, které se zabývají touto problematikou?

-

13. Didaktické pomůcky /Jaké doporučujete, do kterých je dobré investovat?

Opět velmi individuální, dle potřeb žáka⁵. Každopádně je dobré investovat do takových pomůcek, které lze využívat co nejvíce a které jsou efektivní.

14. Jaké máte zkušenosti s distanční výukou u těchto dětí. (Umí rodiče s těmito dětmi pracovat, rozumí děti učivu, které je jim předáváno online)?

Rodiče se většinou snaží dětem pomáhat/radit/podporovat je⁶. Většinou to rodiče umí. Co se týká učiva-doufejme, že alespoň něčemu budou žáci rozumět.

¹ Na intervence je třeba kvalitního speciálního pedagoga.

² Časté hodiny se speciálním pedagogem.

³ Rozdílnost spolupráce speciálně pedagogických center

⁴ Zdroj informací zkušenosti kolegové.

⁵ Individuální a efektní zvolení pomůcek pro žáka

⁶ Podpora a motivace ze strany rodičů.

15. V distanční výuce mají děti hodiny se svými spolužáky, nebo pro ně máte vyhrazené speciální hodiny?

Snažíme se kombinovat obojí¹, aby byli žáci v kontaktu, ale vzájemně se nerušili².

¹ Nalezení možností během distanční výuky.

² Složitější zapojení během hodin v distanční výuce

Vážené kolegyně/ Vážení kolegové,

jsem studentkou Univerzity Palackého 3. ročníku bakalářského studijního programu speciální pedagogika – vychovatelství. Dovoluji se na Vás obrátit s prosbou o vyplnění tohoto dotazníku, který se zaměřuje na „Způsoby a formy výchovy a vzdělávání dětí s lehkou mentální retardací“. Vyplnění tohoto dotazníku je dobrovolné a anonymní. Získání těchto údajů bude zpracováno ve výzkumu do bakalářské práce.

Předem děkuji za Váš čas a ochotu.

Renáta Viktorinová

1. Popište, jaké máte zkušenosti s integrací s dětmi s lehkou mentální retardací, na běžné škole?

S integrací žáků s LMR mám *minimální*¹ cca 4 roky. U jednoho žáka byl přidružený autismus.

2. V jakém ročníku jste se s tímto, dítětem setkali, popište, jaký mělo dítě intelekt, na jaké úrovni dítě mělo vědomosti?

1. ročník:

Dítě 1: intelekt v pásmu lehkého mentálního postižení – *chudá slovní zásoba*², *vada řeči*³; numerace 0-5 zvládlo s jistotou, *vyjmenovalo číselnou řadu 1-10*⁴, číselnou řadu sestupně nezvládlo; *nezvládalo orientaci v prostoru, na stránce, vlevo/vpravo*⁵, před/za; problém s určením *první hlásky ve slově, problém se slabikováním*⁶, mezi jinými jmény nenašlo své jméno

Dítě 2: nadání odpovídá pásmu nízkého podprůměru – *vada řeči, dysfázie, mnohočetná dyslálie, chudá slovní zásoba*; zvládlo napočítat prvky do 3 a přiřadit číslici

¹ Málo zkušeností s dětmi s tímto typem postižení

² Chudá slovní zásoba

³ Vada řeči

⁴ Číselnou řadu, dokáže vyjmenovat, ale neumí s ní pracovat.

⁵ Problémy v orientaci

⁶ Značné nedostatky ve sluchovém vnímání

k danému počtu, zvládlo vyjmenovat číselnou řadu do 5, nezvládalo orientaci v prostoru, na stránce, vlevo/vpravo, před/za; problém s poznáním první hlásky ve slově, problém se slabikováním

Dítě 3: nadání odpovídá pásmu nízkého podprůměru *s přidruženým autismem* – *neznalost barev* – *barvy mělo propojeno pouze s předměty*¹ (žlutou pojmenoval jako sluníčko, zelená - tráva atd...), poznal své jméno, znalost některých písmen, u některých slov zvládlo určit první hlásku, nerozvinutá orientace prostoru ani na stránce, zvládlo napočítat prvky do 10, vyjmenovat číselnou řadu do 10; vada řeči – echolálie

3. Na jaké pozici jste v integraci byli např. asistent pedagoga/učitel/ vychovatel, zkuste popsat, jak pracujete s tímto dítětem?

*Učitelka – individuální přístup*², *zapojení do třídy při společných činnostech*³ (kolektivní hry, soutěže.), přezkoušení, respektovat individuální tempo žáka, využívat manipulačních pomůcek, seznamování žáka s probíraným učivem.

4. Jaké shledáváte výhody v integraci těchto dětí (Ať už pro dítě, nebo pro spolužáky dítěte)?

Spolužáci si mohou uvědomit, že ne každý člověk má schopnosti se vzdělávat. Učí se přijímat lidi se speciálními potřebami s jejich odlišností. Učí se *být více tolerantní k slabostem druhých lidí.*⁴ Učí se *nevyčleňovat lidi s jakýmkoliv postižením.*⁵ Přizpůsobit se v činnosti slabšímu. *Při kolektivních hrách, kde je důležitý intelekt, družstvo se slabším žákem se učí prohrávat, že není důležité*⁶ vítězství, ale přátelství. Vždy, ale záleží na přístupu vyučujícího k žákům. Od něj se vyvíjí vztah spolužáků k integrovaným dětem

5. Jaké naopak nevýhody?

Pro žáka může být *demotivující, že probírá jiné učivo, má jiné učebnice, že za žáky zaostává.*⁷ Odchází mimo třídu, protože při probírání jiného učiva, ruší ostatní žáky. Hůře se začleňují do kolektivu. Ve *starších ročnících může dojít*

¹ LMR s přidruženým autismem

² Individuální přístup

³ Připravit si vyučovací hodiny tak aby se integrované děti mohli zapojit do co nejvíce aktivit.

⁴ Tolerance, jak ze strany spolužáku, tak i ze strany integrovaného žáka.

⁵ Příprava dětí do budoucnosti

⁶ Důležitost přátelství a spolupráce při hře ne vítězství

⁷ Důležitost přátelství a spolupráce při hře ne vítězství

i k vyčlenění¹. Může dojít i k navádění žáka, aby se vysmíval druhým dětem (žáci jej mohou zneužít jako nástroj pro šikanu²). Integrace žáků do běžných tříd velmi zpomaluje výuku³. Pokud se učitel věnuje integrovaným žákům, nemůže rozvíjet talentované žáky⁴. Průměrní žáci se dostávají pod průměr a výborní na průměr.

6. Myslíte si, že pro dítě a rodiče a učitele má integrace do běžných škol opravdu smysl, nebo je pro děti vhodnější, aby tyto děti byly zařazeny do speciálních škol?

Pokud není na škole zřízena třída pro děti se speciálními potřebami, děti by měly být zařazeny do speciálních škol.⁵ Žáky s LMR bych integrovala pouze na výchovy, jelikož jsou mnohdy velmi šikovné a mohou zakoušet úspěch.⁶ V jiných případech, je to spíše zatěžující, vzhledem k tomu, že ve speciálních školách pracují odborníci⁷, kteří mají patřičné vzdělání. Mnozí učitelé neví, jak s dětmi pracovat⁸ a plyne z toho následný přístup k těmto dětem. Z mé zkušenosti jsem spíše setkala, že učitelé přenechávají práci s žákem převážně na asistenty pedagoga⁹. Pokud žák má IVP a učí se z jiných učebnic než ostatní žáci, je to pro všechny příliš náročné.

7. Myslíte si, že na integrované děti má nějaký vliv počet žáků ve třídě, popřípadě, jaký je pro vás ideální počet dětí ve třídě?

Ano, na integrované děti má vliv počet žáků ve třídě. Maximální počet žáků 8, aby mohla být zajištěna plná individuální výuka.¹⁰

8. Jaké mají integrované děti vztah s ostatními spolužáky. Jak naopak na ně „reagují“ děti intaktní?

Na tuto otázku je těžké odpovědět, jelikož jsme vesnická škola a žáci se znají již z MŠ. Ve vztahu ke spolužákům záleží u integrovaného dítěte na jeho povaze, schopnosti se začlenit.¹¹ Tiché, plaché, klidné dítě bude méně průbojné a může se stát, že si jej nikdo do skupiny nevybere. U průbojného dítěte může nastat riziko, že je razantně odmítnuto. Vztah spolužáků k integrovanému spolužákovi se odvíjí

¹ Vyčlenění ze skupiny.

² Šikana

³ Zpomalení výuky

⁴ Nemožnost se dostatečně věnovat nadaným žákům

⁵ Vhodnější řešení zřízení speciální tříd na běžných školách.

⁶ Integrace do výchov, kde právě tyto děti zakouší pocit úspěchu.

⁷ Větší odbornost pedagogů na školách zřízených dle řízené podle § 16 odst. 9 integrovat

⁸ Učitelé na běžných školách nemají dostatečné vzdělání pro práci s integrovanými dětmi.

⁹ Přenechání práce na asistentovi pedagoga

¹⁰ Velmi malé třídy.

¹¹ Začlenění dítěte s LMR závisí na jeho povaze a schopnostech.

od jejich povahových vlastností, jaké je jejich postavení v rodině a vztah k lidem s hendikepem. Ve výuce mohou intaktní děti ocenit i drobný úspěch integrovaného spolužáka, ale zároveň při soutěžích a kolektivních úkolech si budou vybírat spolužáka, kde mají zaručený úspěch (záleží na jednotlivcích). Dalším faktorem je, jak k dítěti přistupuje vyučující, od něj se odvíjí i vztah dětí k integrovanému spolužákovi.

9. Jsou podle Vás důležité intervence se speciálním pedagogem?

Jsou podle vás nastaveny dobře? Je pro dítě například dostačují tolik hodin intervence, kolik má předepsané nebo dle vašeho názoru potřebuje intervenčních hodin více?

Intervence pro tyto žáky *nevidím jako přínosnou*¹. Žáci jsou unavení, nesoustředění. Intervenci bych vložila přímo do výuky.

10. Jaké máte zkušenosti se speciálně pedagogickými centry, jsou vám nějak pomoci při tvorbě individuálního vzdělávacího plánu či nějakým nesrovnalostem ve výuce?

Není moc dobrá, *nejsou nám moc nápomocní*².

11. Pokud jste věděli dopředu, že dítě s lehkou mentální retardací bude mít zařazení, byli jste předtím na nějakém školení/workshopu, které se zaměřuje na způsob výuky těchto dětí, nebo jste museli tyto informace načerpat samostudiem?

*Vystudovala jsem obor Speciální pedagogika se zaměřením na psychopedii*³. Pouze jsem si doplnila nové poznatky z oboru.

12. Pokud ano, máte nějaké doporučení na různé workshopy nebo knihy, které se zabývají touto problematikou? -

13. Didaktické pomůcky /Jaké doporučujete, do kterých je dobré investovat?

Čtecí tabulky I. - III. díl nakladatelství Klett, bzučák, výborné pomůcky jsou od *Oskoly*⁴- <https://www.obrazkova-skola.cz> - velký výběr pomůcek do matematiky, českého jazyku, prvouky, režimy dne atd. (*skládání slov, ukrytá slova, kolíčkováná,*

¹ Speciálně pedagogické intervence nejsou přínosné z důvodu velké únavy žáků.

² Speciálně pedagogická centra nejsou nápomocná

³ Výhoda pedagogů, kteří mají vystudovaný obor se speciální pedagogikou.

⁴ Pomůcky od firmy Oskola

*rýmování, písmena*¹ a *slova – předlohy k plastelině, obrázkové kartičky atd.)*² - velmi doporučuji

14. Jaké máte zkušenosti s distanční výukou u těchto dětí. (Umí rodiče s těmito dětmi pracovat, rozumí děti učivu, které je jim předáváno online)?

Záleží na *schopnostech rodičů*³ jejich vzdělání, *sociálním zázemí*⁴, schopnosti umět pracovat s počítačovou technikou. Rodiče s nižším intelektem, rozvedení rodiče mají velký problém vysvětlit a nacvičit probírané učivo. Žák tak zůstává na mrtvém bodě a zapomíná i zvládnuté učivo.

15. V distanční výuce mají děti hodiny se svými spolužáky, nebo pro ně máte vyhrazené speciální hodiny?

Při distanční výuce, mají část vyučovací hodiny se spolužáky a část hodiny pracují samostatně s asistentkou.

¹ Vizuální pomůcky

² Pomůcky na rozvoj hmatového a sluchového vnímání

³ Rodiče nejsou dostatečně edukováni

⁴ Vliv sociálního zázemí při distanční výuce

Vážené kolegyně/ Vážení kolegové,

jsem studentkou Univerzity Palackého 3. ročníku bakalářského studijního programu speciální pedagogika – vychovatelství. Dovoluji se na Vás obrátit s prosbou o vyplnění tohoto dotazníku, který se zaměřuje na „Způsoby a formy výchovy a vzdělávání dětí s lehkou mentální retardací“. Vyplnění tohoto dotazníku je dobrovolné a anonymní. Získání těchto údajů bude zpracováno ve výzkumu do bakalářské práce.

Předem děkuji za Váš čas a ochotu.

Renáta Viktorinová

1. Popište, jaké máte zkušenosti s integrací s dětmi s lehkou mentální retardací, na běžné škole?

-Pracuji s klukem, který trpí lehkou mentální retardací. Využívám při čtení rámeček, aby se v textu lépe orientoval. Snažím se ho zapojovat do pohybových aktivit a využívat relaxační techniky. Má zavedený *pravidelný denní režim*¹.

2. V jakém ročníku jste s tímto dítětem setkali? Popište, jaký mělo dítě intelekt, na jaké úrovni mělo dítě vědomosti?

-Setkala jsem se s ním ve 3.třídě. Pozornost je snadno odklonitelná. Často nevnímá zadání úkolu, takže je dobré úkol *zopakovat ještě jednou*². Sluch i zrak má plně rozvinut. *Velmi je šikovný v matematice*³. Příklady zvládá spočítat rychle a bez chyb. Problém mu dělá *český jazyk a čtení*⁴. Snadno nastupuje únava.

3. Na jaké pozici jste v integraci byli např. asistent pedagoga/učitel/ vychovatel, zkuste popsat, jak pracujete s tímto dítětem?

-Jsem na pozici asistent pedagoga. Důležitá je *motivace*⁵ na udržení pozornosti. Velmi šikovný je v matematice.

¹ Pravidelný denní režim

² Opakování zadání

³ Dobrá úroveň matematiky

⁴ Problémy v českém jazyce

⁵ Motivace žáka

Příklady *počítá na prstech a také mu pomáhá počítadlo*¹. Na čtení využívám rámeček, aby se lépe orientoval v textu, protože se často stává, že se přestane *soustředit a začne se v textu ztrácet*². V psaní hodně chybuje, pomáhá mu tabulka, kde má vypsána vyjmenovaná slova.

4. Jaké shledáváte výhody v integraci těchto dětí (Ať už pro dítě, nebo pro spolužáky dítěte)?

-Správný postoj pedagoga i asistenta.

-Vytváření dobré atmosféry.

-Respektování potřeb dítěte.

-*Spolužáci ho berou, jako sobě rovného*³

5. Jaké naopak nevýhody?

-Škola nemůže vytvořit místo asistenta učitele, na kterého má postižené dítě nárok.

-*Strach a odpor ostatních rodičů i pedagogů z přítomnosti postiženého dítěte v „normálním“ dětském kolektivu.*⁴

-*Neochota škol spolupracovat na integraci a absence vypracovaných učebních osnov pro takové děti.*⁵

6. Myslíte si, že pro dítě a rodiče a učitele má integrace do běžných škol opravdu smysl, nebo je pro děti vhodnější, aby tyto děti byly zařazeny do speciálních škol?

-*Záleží, jaký má dítě intelekt a na jaké úrovni má dítě vědomosti*⁶. Za mě je lepší, když dítě *chodí do běžné školy, kde má po ruce asistenta pedagoga.*⁷

7. Myslíte si, že na integrované děti má nějaký vliv počet žáků ve třídě, popřípadě, jaký je pro vás ideální počet dětí ve třídě?

-*Myslím si, že má. Když je ve třídě méně dětí*⁸, integrované děti se více soustředí na výuku.

Ideální počet žáků ve třídě je 15.

¹ Názorné pomůcky

² Roztržitost žáka při čtení a psaní

³ Přijmutí ze strany spolužáků.

⁴ Odtahitý přístup rodičů intaktních dětí.

⁵ Nedostatečné zapojení celého pedagogického sboru

⁶ Individuální přístup ke zvolení typu školy.

⁷ Důležitost asistenta pedagoga ve třídě.

⁸ Menší skupiny dětí

8. Jaké mají integrované děti vztah s ostatními spolužáky. Jak naopak na ně „reagují“ děti intaktní?

-Integrované děti mají dobrý vztah se svými spolužáky. Začleňují se a snaží se zúčastnit pohybových aktivit se svými spolužáky. *Spolužáci respektují potřeby dítěte a jsou tolerantní k jejich odlišnostem.*¹

9. Jsou podle Vás důležité intervence se speciálním pedagogem? Jsou podle vás nastaveny dobře? Je pro dítě například dostačují tolik hodin intervence, kolik má předepsané nebo dle vašeho názoru potřebuje intervenčních hodin více?

-Ano, podle mě je pedagogická *intervence důležitá a jsou nastaveny dobře*². Pro dítě jsou hodiny intervence, které má předepsané dostačující.

10. Jaké máte zkušenosti se speciálně pedagogickými centry, jsou vám nějak pomoci při tvorbě individuálního vzdělávacího plánu či nějakým nesrovnalostem ve výuce?

-*Se speciálně pedagogickými centry zatím nemám zkušenosti*³, ale při nesrovnalostech ve výuce jsou mi nápomocné.

11. Pokud jste věděli dopředu, že dítě s lehkou mentální retardací bude mít zařazení, byli jste předtím na nějakém školení/workshupu, které se zaměřuje na způsob výuky těchto dětí, nebo jste museli tyto informace načerpat samostudiem?

-Byla jsem na *školení, které je zaměřené na integrované děti*⁴ a další informace jsem i načerpala *samostudiem*.⁵

12. Pokud ano, máte nějaké doporučení na různé workshopy nebo knihy, které se zabývají touto problematikou?

-*Doporučila bych knihy*⁶, které se jmenují *Mentální postižení*, autorem je Milan Valenta a Jan Michalík a *Mentální retardace*, kde je autorem Iva Švarcová.

¹ Tolerance odlišnosti integrovaného žáka

² Dobře nastaveny speciálně pedagogické intervence

³ Nedostatek zkušeností se speciálně pedagogickými centry.

⁴ Školení zaměřené na integraci žáku se speciálně vzdělávacími potřebami.

⁵ Dílčí informace načerpané samostudiem.

⁶ Studium odborné literatury

13. Didaktické pomůcky /Jaké doporučujete, do kterých je dobré investovat?

-Počítadlo – je dobré pro rozvoj početních dovedností.

-Obrázková abeceda

-Pexeso¹- na procvičování paměti

-Malý míček, který může mačkat a uvolňovat tak napětí²

14. Jaké máte zkušenosti s distanční výukou u těchto dětí. (Umí rodiče s těmito dětmi pracovat, rozumí děti učivu, které je jim předáváno online)

-Zkušenosti s distanční výukou mám dobré³. Rodiče umí s dětmi pracovat dobře a děti učivu, které jim je předáváno on-line rozumí.

15. V distanční výuce mají děti hodiny se svými spolužáky, nebo pro ně máte vyhrazené speciální hodiny?

-Děti v distanční výuce mají hodiny se svými spolužáky.⁴

¹ Názorné pomůcek

² Pomůcky na uvolnění napětí dítěte.

³ Distanční výuka bez problémů

⁴ Maximální zapojení dítěte do distanční výuky

Vážené kolegyně/ Vážení kolegové,

jsem studentkou Univerzity Palackého 3. ročníku bakalářského studijního programu speciální pedagogika – vychovatelství. Dovoluji se na Vás obrátit s prosbou o vyplnění tohoto dotazníku, který se zaměřuje na „Způsoby a formy výchovy a vzdělávání dětí s lehkou mentální retardací“. Vyplnění tohoto dotazníku je dobrovolné a anonymní. Získání těchto údajů bude zpracováno ve výzkumu do bakalářské práce.

Předem děkuji za Váš čas a ochotu.

Renáta Viktorinová

1. Popište, jaké máte zkušenosti s integrací s dětmi s lehkou mentální retardací, na běžné škole?

Pracovala jsem na základní škole jako asistentka pedagoga s 2 chlapci, kteří měli lehkou mentální retardaci.

2. V jakém ročníku jste s tímto, dítětem setkali? Popište, jaký mělo dítě intelekt, na jaké úrovni mělo dítě vědomosti?

S chlapcem jsem pracovala *od 1. až po 9. třídu*¹. Jednalo se o chlapce s více vadami, a to s mentální retardací *a vadou řeči*². Jeho rozumový vývoj probíhal značně nerovnoměrně. Měl výraznou dyslálii a projevy námahy. Jeho *vědomosti posunuty tak o 4 až 5 let zpět.*³

3. Na jaké pozici jste v integraci byli např. asistent pedagoga/učitel/ vychovatel, zkuste popsat, jak pracujete s tímto dítětem?

Byla jsem na pozici asistenta pedagoga. Pracovala jsem s dítětem velmi opatrně

¹ Stálý asistent pedagoga po celou školní docházku

² Vada řeči

³ Úroveň intelektu posunuta o 4 až 5 let.

(v 1. třídě byl i trochu agresivní), *pomalou a s velkou pečlivostí k daným úkolům*¹. Potřeboval velkou *motivaci k úkolům*², které měl plnit. Sám by spoustu věcí nezvládl, protože na 1. stupni *velmi špatně komunikoval s učiteli i se spolužáky*³.

4. Jaké shledáváte výhody v integraci těchto dětí (Ať už pro dítě, nebo pro spolužáky dítěte)?

Jednoduší *dostupnost školy (blíže domovu), větší rozvoj dítěte*⁵.

5. Jaké naopak nevýhody?

*Náročnější začlenění do kolektivu spolužáků*⁶, *šikana*⁷.

6. Myslíte si, že pro dítě a rodiče a učitele má integrace do běžných škol opravdu smysl, nebo je pro děti vhodnější, aby tyto děti byly zařazeny do speciálních škol?

*Velmi záleží na povaze a osobnosti dítěte*⁸ a na rodičích. Pokud dítě má lehkou mentální retardaci, tak si myslím, že mu běžná škola dá víc než speciální. Pokud má ale vážnější handicap, tak bych spíše uvažovala o speciální škole.

7. Myslíte si, že na integrované děti má nějaký vliv počet žáků ve třídě, popřípadě, jaký je pro vás ideální počet dětí ve třídě?

Pokud je ve třídě integrovaný žák, tak si myslím, že je lepší mít ve třídě *méně žáků*⁹ (15 žáků). Učitel se tak může více integrovanému dítěti věnovat.

8. Jaké mají integrované děti vztah s ostatními spolužáky. Jak naopak na ně „reagují“ děti intaktní?

Ze své zkušenosti mohu říct, že chlapec, kterému jsem dělala asistentku, *neměl problém se začlenit do kolektivu spolužáků*¹⁰. Trochu problémy byly na 2. stupni, *kdy ho spolužáci (z jiných tříd) naváděli k věcem, které by se dělat neměly*.¹¹

¹ Klidný přístup k dítěti

² Motivace

³ Na prvním stupni složitá komunikace mezi žákem učiteli a spolužáky.

⁴ Dostupnost běžných základních škol

⁵ V běžné základní škole větší rozvoj dítěte

⁶ Problematická adaptace žáka

⁷ Šikana

⁸ Zvolení typu školy dle osobnosti dítěte

⁹ Menší počet žáků ve třídách

¹⁰ Bezproblémové se začlenění do kolektivu

¹¹ Nabádání k přestupkům od spolužáků z jiných tříd

9. Jsou podle Vás důležité intervence se speciálním pedagogem? Jsou podle vás nastaveny dobře? Je pro dítě například dostačují tolik hodin intervence, kolik má předepsané nebo dle vašeho názoru potřebuje intervenčních hodin více?
Myslím si, že je to nastaveno dobře.¹

10. Jaké máte zkušenosti se speciálně pedagogickými centry, jsou vám nějak pomoci při tvorbě individuálního vzdělávacího plánu či nějakým nesrovnalostem ve výuce?

Toto nemohu posoudit, na to máme ve škole *výchovného poradce*².

11. Pokud jste věděli dopředu, že dítě s lehkou mentální retardací bude mít zařazení, byli jste předtím na nějakém školení/workshopu, které se zaměřuje na způsob výuky těchto dětí, nebo jste museli tyto informace načerpat samostudiem? Ze začátku jsem čerpala informace samostudiem³ a postupně jsem absolvovala různé semináře (ADHD, lehké mentální postižení, vady řeči...).⁴

12. Pokud ano, máte nějaké doporučení na různé workshopy nebo knihy, které se zabývají touto problematikou?

Výborná školení jsou na *Středisku služeb školám v Brně*⁵, kde je nabídka těchto seminářů.

Knihy: *Znevýhodněný žák – Milan Valenta*⁶

1. Rovný s rovným – Jan Žáček

13. Didaktické pomůcky /Jaké doporučujete, do kterých je dobré investovat?

Pomůcky od *NOVADIDA*⁷, pomůcky z *www.obrazkovaškola.cz*⁸

14. Jaké máte zkušenosti s distanční výukou u těchto dětí. (Umí rodiče s těmito dětmi pracovat, rozumí děti učivu, které je jim předáváno online)?

Zkušenosti z distanční výuky mám pozitivní⁹. Rodiče se zapojují do této výuky,

¹ Vhodně nastaveny intervence

² Pouze výchovný poradce spolupracuje s SPC

³ Načerpání informací o postižení žáka pomocí samostudia

⁴ Semináře

⁵ Středisko služeb školám v Brně

⁶ Odborná literatura

⁷ NOVIDA pomůcky

⁸ Pomůcky z obrázková škola

⁹ Kladné zkušenosti s distanční výukou

pomáhají svým dětem. ¹ Děti chápou zadané úkoly, i když někdy mají problém s přeposláním zadaných úkolů zpět učiteli. ²

15. V distanční výuce mají děti hodiny se svými spolužáky, nebo pro ně máte vyhrazené speciální hodiny?

Vyhrazené hodiny nemáme, *během distanční výuky jsou se spolužáky*³. Pokud má ale nějaký problém, určitě bychom mu pomohli i mimo hodiny distanční výuky.

¹ Rodiče mají snahu se zapojit do distanční výuky

² Problémy s odevzdáním úkolů

³ Online hodiny společně se spolužáky

Příloha č. 8 kódovaný přepis

Vážené kolegyně/ Vážení kolegové,

jsem studentkou Univerzity Palackého 3. ročníku bakalářského studijního programu speciální pedagogika – vychovatelství. Dovoluji se na Vás obrátit s prosbou o vyplnění tohoto dotazníku, který se zaměřuje na „Způsoby a formy výchovy a vzdělávání dětí s lehkou mentální retardací“. Vyplnění tohoto dotazníku je dobrovolné a anonymní. Získání těchto údajů bude zpracováno ve výzkumu do bakalářské práce.

Předem děkuji za Váš čas a ochotu.

Renáta Viktorinová

1. Popište, jaké máte zkušenosti s integrací s dětmi s lehkou mentální retardací na běžné škole?

Jelikož jsem již pátým rokem asistentkou pedagoga, zkušeností jsem stihla nasbírat hromadu. *Ze začátku bohužel převažovaly ty negativní zkušenosti¹, kdy si dívka zvykala na novou asistentku. Zamykala se na záchodě a nechtěla vylézt, utíkala ze školy, a při nějakém pokynu – dělala, že Vás neslyší². Avšak po téměř pěti letech se nám podařilo všechny tytohle negativní, výlevy“ eliminovat³.*

2. V jakém ročníku jste se s tímto dítětem setkali? Popište, jaký mělo dítě intelekt, na jaké úrovni mělo dítě vědomosti?

S touto dívkou pracuji již pátým rokem, děvče *má Downův syndrom a lehkou mentální retardaci*. ⁴Byla velmi tvrdohlavá, učit se nechtěla, chtěla si spíše hrát a učení pro ni byla otrava. Její vědomosti byly na úrovni *předškolního věku dítěte*. ⁵

¹ Na začátku pedagogického působení spíše negativní zkušenosti.

² Nepřijetí nového pedagogické pracovníka.

³ Po čase negativní chování vůči pedagogovi vymizelo.

⁴ Downův syndrom

⁵ Vědomosti na úrovni předškolního věku.

3. Na jaké pozici jste v integraci byli např. asistent pedagoga/učitel/ vychovatel, zkuste popsat, jak pracujete s tímto dítětem?

Asistent pedagoga. Naším největším cílem je, aby byla dívka co *nejvíce samostatná*¹. Čím je starší tím méně pomáhám, spíš na *vše dohlížím*². V čem se beze mě ale neobejde je matematika, čtení a u psaní musím převážně také dohlížet.

4. Jaké shledáváte výhody v integraci těchto dětí (Ať už pro dítě, nebo pro spolužáky dítěte)?

Jako výhodu shledávám hlavně *pozitivní adaptaci spolužáků na tyto děti*³. Z mé zkušenosti s dívkou – spolužáci se ji snaží podporovat, berou ji téměř jako sobě rovnou, neposmívají se a spíše jí pomáhají.

5. Jaké naopak nevýhody?

Jako nevýhodu shledávám, když *rodiče dítěte plně nespolupracují*⁴, a také to, že spousta *učitelů neví, jak k těmto dětem přistupovat*⁵. Neví, jak se mají zachovat při občasných, výlevech“ a někteří si těchto jedinců ve třídě ani nevšímají. *Předpokládají, že pro tyto děti je tu jen asistent pedagoga.*⁶

6. Myslíte si, že pro dítě a rodiče a učitele má integrace do běžných škol opravdu smysl, nebo je pro děti vhodnější, aby tyto děti byly zařazeny do speciálních škol?

Na tuhle otázku bohužel neumím jednoznačně odpovědět. *Každé dítě je jiné a každý případ integrace velmi individuální*⁷. Působí zde opravdu mnoho faktorů. Jestliže rodiče spolupracují, dítě zvládá učivo v rámci IVP či PLPP a má dobrý vztah se spolužáky – v tomhle případě bych řekla ano, má to smysl.

7. Myslíte si, že na integrované děti má nějaký vliv počet žáků ve třídě, popřípadě, jaký je pro vás ideální počet dětí ve třídě?

Ideální počet žáků ve třídě dle mého názoru cca 20–27⁸.

¹ Vedení k samostatnosti žáka.

² Být integrovanému žáku na blízku

³ Bezproblémové adaptace ve třídě.

⁴ Nekvalitní spolupráce s rodiči.

⁵ Učitelé neví, jak s integrovanými žáky pracovat.

⁶ Učitelé přenechávají většinu povinností na asistentovi pedagoga.

⁷ Typ školy zvolit podle osobnosti žáka.

⁸ Třída tvořena z 20 až 27 žáků.

8. Jaké mají integrované děti vztah s ostatními spolužáky. Jak naopak na ně „reagují“ děti intaktní?

Otázka, na kterou zase nemohu jednoznačně odpovědět. Integrované děti se většinou chtějí zapojit do kolektivu, chtějí být, přijatí“. Naopak třeba autisti – ti vyhledávají hlavně samotu.

V jedné třídě jsem zažila obrovskou *podporu vůči integrovanému dítěti od intaktních žáků, v druhé třídě posměšky, téměř šikanování*¹ – a to jsou děti, které bohužel neví jak, a hlavně si neumí, normálně“ hrát s ostatními.

9. Jsou podle Vás důležité intervence se speciálním pedagogem? Jsou podle vás nastaveny dobře? Je pro dítě například dostačují tolik hodin intervence, kolik má předepsané nebo dle vaší názoru potřebuje intervenčních hodin více?

(otázku moc nechápu, je zmateně položena) *Intervence se SP jsou velmi důležité*², já osobně vše, co mi není jasné, se *speciálním pedagogem konzultuji*³, takže i návrh intervenčních hodin.

10. Jaké máte zkušenosti se speciálně pedagogickými centry, jsou vám nějak pomoci při tvorbě individuálního vzdělávacího plánu či nějakých nesrovnalostech ve výuce?

*Ano jsou*⁴. Každým rokem nás navštěvuje paní z SPC, která si s dívkou povídá a zjišťuje, kam se za rok posunula, konzultují se návrhy na počet vyuč. hodin týdně atd.

11. Pokud jste věděli dopředu, že dítě s lehkou mentální retardací bude mít zařazení, byli jste předtím na nějakém školení/workshupu, které se zaměřuje na způsob výuky těchto dětí, nebo jste museli tyto informace načerpat samostudiem?

Ne. Mám maturitu z pedagogického lycea a děti se kolem mě pohybují celý život. Každopádně jsem se *vše učila za pochodu*⁵.

¹ Rozdílnost chování spolužáků k integrovaným spolužákům.

² Důležitost speciálněpedagogických intervencí

³ Konzultace asistenta pedagoga se speciálním pedagogem.

⁴ Kladné zkušenosti se speciálněpedagogickými centry

⁵ Samostudium

12. Pokud ano, máte nějaké doporučení na různé workshopy nebo knihy, které se zabývají touto problematikou?

Workshopy bohužel ne, *knih je o této problematice spousta*¹

13. Didaktické pomůcky /Jaké doporučujete, do kterých je dobré investovat?

Určitě cokoliv *obrázkového, různá pexesa, doplňovačky, zeměpisné puzzle, zeměpisné koberce, dřevěné pomůcky na násobilku, tabulky ke čtení a porozumění textu, anatomické magnetické skládačky...* ²V dnešní době je nabídka opravdu bohatá.

14. Jaké máte zkušenosti s distanční výukou u těchto dětí. (Umí rodiče s těmito dětmi pracovat, rozumí děti učivu, které je jim předáváno online)?

Distanční výuku jsme praktikovaly chvíli. ³Překvapivě zvládala udržet pozornost max. hodinu a půl. Vzhledem k tomu, že je nám umožněno být ve škole individuálně, *scházíme se na 2 vyuč. hodiny denně.*⁴

15. V distanční výuce mají děti hodiny se svými spolužáky, nebo pro ně máte vyhrazené speciální hodiny?

Odpověď v předchozí otázce.

¹ Čerpat informace z odborné literatury.

² Názorné pomůcky

³ Krátká zkušenost s distanční výukou.

⁴ Umožněno setkávat se na 2.hodiny denně.

Příloha č. 9 tematické kódování přílohy č. 1

Kód	Kategorie	Nad-kategorie
Spokojenost se spoluprací žáka	Vztah mezi pedagogickým pracovníkem a žákem	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Spolupráce mezi žákem a pedagogem	Vztah mezi pedagogickým pracovníkem a žákem	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Dobré schopnosti v matematice	Schopnosti a dovednosti žáka	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Český jazyk na špatné úrovni	Schopnosti a dovednosti žáka	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Cizí jazyk na lepší úrovni	Schopnosti a dovednosti žáka	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Zručnost	Schopnosti a dovednosti žáka	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Individualita	Práce s žákem během vyučovacích hodin	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Názorné pomůcky	Práce s žákem během vyučovacích hodin	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Zapojení dítěte	Práce s žákem během vyučovacích hodin	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Hudební a tělesná výchova zákaz vyučování.	Pandemická situace	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Kamarádství	Vztahy mezi integrovaným žákem a ostatními spolužáky	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Dostupnost	Výhody integrace pro zákonné zástupce	Rodiče žáka s lehkou mentální retardací
Dostupnost, ušetření času	Výhody integrace pro zákonné zástupce	Rodiče žáka s lehkou mentální retardací
Zvolení školy, dle osobnosti člověka	Výhody integrace pro zákonné zástupce	Rodiče žáka s lehkou mentální retardací
Spolupráce s rodiči	Vztah mezi rodiči a školou	Rodiče žáka s lehkou mentální retardací
Váhání ohledně zvolení typu školy, které dítě navštěvuje	Vztah mezi pedagogickým pracovníkem a žákem	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Prostředí třídy	Vztahy mezi integrovaným žákem a ostatními spolužáky	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Kamarádství	Vztahy mezi integrovaným žákem a ostatními spolužáky	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Speciálně pedagogická činnost	Komunikace mezi pedagogickými pracovníky	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Nedostatečná informovanost ohledně problematiky postižení dítěte	Další rozvoj pedagogického pracovníka	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Spolupráce se zkušenějšími	Komunikace mezi pedagogickými pracovníky	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací

Důležitost pomůcek při výuce	Práce s žákem během vyučovacích hodin	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Složitější příprava online hodin	Pandemická situace	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Nedostatečná schopnost práce s počítačem	Pandemická situace	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Spolupráce	Vztah mezi pedagogickým pracovníkem a žákem	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací

Příloha č. 10 tematické kódování přílohy č. 2

Kód	Kategorie	Nad-kategorie
Spokojenost	Vztah mezi pedagogickým pracovníkem a žákem	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Vděčnost dětí	Vztah mezi pedagogickým pracovníkem a žákem	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Průměrnost znalostí a dovedností, které by dítě mělo ovládat	Schopnosti a dovednosti žáka	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Podpora	Vztah mezi pedagogickým pracovníkem a žákem	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Zručnost	Schopnosti a dovednosti žáka	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Kamarádství	Vztahy mezi integrovaným žákem a ostatními spolužáky	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací V
Neporozumění od spolužáků	Vztahy mezi integrovaným žákem a ostatními spolužáky	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Kamarádství	Vztahy mezi integrovaným žákem a ostatními spolužáky	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Vhodnější menší počet žáků ve třídách, kde je žák integrován	Práce s žákem během vyučovacích hodin	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Kamarádství	Vztahy mezi integrovaným žákem a ostatními spolužáky	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Spolupráce se speciálním pedagogem	Komunikace mezi pedagogickými pracovníky	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Odborná pomoc	Komunikace mezi pedagogickými pracovníky	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Názorné pomůcky	Práce s žákem během vyučovacích hodin	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Spolupráce na pracovišti	Komunikace mezi pedagogickými pracovníky	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Názorné pomůcky	Práce s žákem během vyučovacích hodin	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Nezkušenost	Komunikace mezi pedagogickými pracovníky	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací

Příloha č. 11 tematické kódování přílohy č. 3

Kód	Kategorie	Nad-kategorie
Různorodost v přístupech pedagogů	Vztah mezi pedagogickým pracovníkem a žákem	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Nestimulující domácí prostředí	Vztah mezi rodiči a školou	Rodiče žáka s lehkou mentální retardací
Problémy se sociální interakcí	Schopnosti a dovednosti žáka	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Vědomosti nižšího věku	Schopnosti a dovednosti žáka	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Nesamostatnost žáka	Schopnosti a dovednosti žáka	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Důležité kvalitního vedení učitele a asistenta pedagoga	Komunikace mezi pedagogickými pracovníky	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Začlenění mezi intaktní žáky	Vztahy mezi integrovaným žákem a ostatními spolužáky	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Kvalitní vedení pedagogickými pracovníky	Komunikace mezi pedagogickými pracovníky	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Složení skupiny dětí ve třídě	Vztahy mezi integrovaným žákem a ostatními spolužáky	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Uvědomění si svých nedostatků oproti druhým žákům	Schopnosti a dovednosti žáka	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Spolupráce s rodiči	Vztah mezi rodiči a školou	Rodiče žáka s lehkou mentální retardací
Méně početné třídy	Vztahy mezi integrovaným žákem a ostatními spolužáky	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Kamarádství	Vztahy mezi integrovaným žákem a ostatními spolužáky	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Vhodně nastavené speciálně pedagogické intervence	Komunikace mezi pedagogickými pracovníky	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Informovanost všech pedagogů, kteří s žákem pracují	Komunikace mezi pedagogickými pracovníky	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Přetíženost speciálně pedagogických center	Komunikace mezi pedagogickými pracovníky	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Samostudium v oblasti postižení dítěte	Další rozvoj pedagogického pracovníka	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací

Možnost školení ze strany zaměstnavatele	Další rozvoj pedagogického pracovníka	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Více informací ze samostudia	Další rozvoj pedagogického pracovníka	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Zdroj informací internet	Komunikace mezi pedagogickými pracovníky	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Pomůcky pro lepší vizualizaci	Práce s žákem během vyučovacích hodin	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Nezkušenost s distanční výukou	Další rozvoj pedagogického pracovníka	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Nutná spolupráce s rodiči při distanční výuce	Pandemická situace	Rodiče žáka s lehkou mentální retardací
Během distanční výuky samostatné hodiny, pokud je možnost žák pracuje společně se třídou	Pandemická situace	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací

Příloha č. 12 tematické kódování přílohy č. 4

Kód	Kategorie	Nad-kategorie
Snížený intelekt	Schopnosti a dovednosti žáka	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Všeobecný přehled na velmi nízké úrovni	Schopnosti a dovednosti žáka	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Důležitá funkce asistenta pedagoga	Komunikace mezi pedagogickými pracovníky	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Upravení si výuky tak, aby se integrované dítě mohlo co nejvíce zapojit	Práce s žákem během vyučovacích hodin	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Uznání žáka jako takového ostatními spolužáky	Vztahy mezi integrovaným žákem a ostatními spolužáky	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Podpora od spolužáků	Vztahy mezi integrovaným žákem a ostatními spolužáky	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Tolerance a vzájemné pochopení	Vztahy mezi integrovaným žákem a ostatními spolužáky	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Slabší žáci využívají toho, že je ve třídě integrovaný žák	Práce s žákem během vyučovacích hodin	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Složitá příprava vyučovacích hodin	Práce s žákem během vyučovacích hodin	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Doporučení, zařazení žáků do škol zřízených podle § 16 ODST. 9. ZÁKONA Č. 561/2004.	Vztah mezi rodiči a školou	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Možnost individuální i skupinové práce ve třídě	Práce s žákem během vyučovacích hodin	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Na intervence je třeba kvalitního speciálního pedagoga	Komunikace mezi pedagogickými pracovníky	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Časté hodiny se speciálním pedagogem	Komunikace mezi pedagogickými pracovníky	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Rozdílnost spolupráce speciálně pedagogických center	Komunikace mezi pedagogickými pracovníky	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Zdrojem informací jsou zkušenější kolegové	Komunikace mezi pedagogickými pracovníky	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Individuální a efektní zvolení pomůcek pro žáka	Práce s žákem během vyučovacích hodin	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Podpora a motivace ze strany rodičů	Vztah mezi rodiči a školou	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Nalezení možností během distanční výuky	Pandemická situace	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací

Příloha č. 13 tematické kódování přílohy č. 5

Kód	Kategorie	Nad-kategorie
Málo zkušeností s dětmi s tímto postižením	Další rozvoj pedagogického pracovníka	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Chudá slovní zásoba	Schopnosti a dovednosti žáka	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Vada řeči	Schopnosti a dovednosti žáka	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Číselnou řadu dokáže vyjmenovat, ale neumí s ní pracovat	Schopnosti a dovednosti žáka	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Problémy v orientaci	Schopnosti a dovednosti žáka	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Značné nedostatky ve sluchovém vnímání	Schopnosti a dovednosti žáka	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
LMR s přidruženým autismem	Schopnosti a dovednosti žáka	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Individuální přístup	Vztah mezi pedagogickým pracovníkem a žákem	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Připravit si vyučovací hodinu tak, aby se integrované děti mohly zapojit do co nejvíce aktivit	Práce s žákem během vyučovacích hodin	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Tolerance jak ze strany žáka, tak ze strany spolužáků	Vztahy mezi integrovaným žákem a ostatními spolužáky	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Příprava děti do budoucnosti	Vztahy mezi integrovaným žákem a ostatními spolužáky	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Důležitost přátelství a spolupráce při hře	Vztahy mezi integrovaným žákem a ostatními spolužáky	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Nemožnost dělat vše se svými spolužáky	Vztahy mezi integrovaným žákem a ostatními spolužáky	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Vyčlenění ze skupiny	Vztahy mezi integrovaným žákem a ostatními spolužáky	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Šikana	Vztahy mezi integrovaným žákem a ostatními spolužáky	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Zpomalení výuky	Práce s žákem během vyučovacích hodin	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Nemožnost se věnovat nadaným žákům	Práce s žákem během vyučovacích hodin	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Vhodnější řešení zřízení speciálních škol na běžných školách.	Práce s žákem během vyučovacích hodin	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Integrace do výchov, kde tyto děti dosáhnou pocitu úspěchu	Práce s žákem během vyučovacích hodin	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací

Větší odbornost pedagogů na školách zřízených dle řízené podle § 16 odst. 9 integrovat	Další rozvoj pedagogického pracovníka	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Učitelé na běžných školách nemají dostatečné vzdělání pro práci s integrovanými dětmi	Další rozvoj pedagogického pracovníka	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Velmi malé třídy	Práce s žákem během vyučovacích hodin	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Začlenění dítěte s LMR závisí na jeho povaze a schopnostech	Schopnosti a dovednosti žáka	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Speciálně pedagogické intervence nejsou přínosné z důvodu velké únavy žáků	Komunikace mezi pedagogickými pracovníky	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Speciálně pedagogická centra nejsou nápomocná	Komunikace mezi pedagogickými pracovníky	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Pomůcky od firmy Oskola	Práce s žákem během vyučovacích hodin	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Vizuální pomůcky	Práce s žákem během vyučovacích hodin	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Pomůcky na rozvoj hmatového a sluchového vnímání	Práce s žákem během vyučovacích hodin	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Rodiče nejsou dostatečně edukováni	Pandemická situace	Rodiče žáka s lehkou mentální retardací
Vliv sociální zázemí při distanční výuce	Pandemická situace	Rodiče žáka s lehkou mentální retardací

Příloha č. 14 tematické kódování přílohy č. 6

Kód	Kategorie	Nad-kategorie
Pravidelný denní režim	Práce s žákem během vyučovacích hodin	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Opakování zadání	Práce s žákem během vyučovacích hodin	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Dobrá úroveň matematiky	Schopnosti a dovednosti žáka	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Problémy v českém jazyce	Schopnosti a dovednosti žáka	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Motivace žáka	Práce s žákem během vyučovacích hodin	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Názorné pomůcky	Práce s žákem během vyučovacích hodin	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Roztržitost žáka při čtení a psaní	Schopnosti a dovednosti žáka	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Přijmutí ze strany spolužáků	Vztahy mezi integrovaným žákem a ostatními spolužáky	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Odtažený přístup rodičů intaktních dětí.	Vztah mezi rodiči a školou	Přístup společnosti k osobám s LMR
Nedostatečné zapojení celého pedagogického sboru	Komunikace mezi pedagogickými pracovníky	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Individuální přístup ke zvolení typu školy	Vztah mezi rodiči a školou	Rodiče žáka s lehkou mentální retardací
Důležitost asistenta pedagoga ve třídě	Práce s žákem během vyučovacích hodin	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Tolerance odlišnosti integrovaného žáka	Vztahy mezi integrovaným žákem a ostatními spolužáky	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Dobře nastaveny speciálně pedagogické intervence	Komunikace mezi pedagogickými pracovníky	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Nedostatek zkušeností se speciálně pedagogickými centry	Komunikace mezi pedagogickými pracovníky	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Školení zaměřené na integraci žáků se speciálně vzdělávacími potřebami	Další rozvoj pedagogického pracovníka	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Dílčí informace načerpané samostudiem	Další rozvoj pedagogického pracovníka	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Studium odborné literatury	Další rozvoj pedagogického pracovníka	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Názorné pomůcky	Práce s žákem během vyučovacích hodin	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Pomůcky na uvolnění napětí dítěte	Práce s žákem během vyučovacích hodin	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací

Distanční výuka bez problémů	Pandemická situace	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Maximální zapojení dítěte do distanční výuky	Pandemická situace	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací

Příloha č. 15 tematické kódování přílohy č. 7

Kód	Kategorie	Nad – kategorie
Stálý asistent pedagoga po celou školní docházku	Vztah mezi pedagogickým pracovníkem a žákem	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Vada řeči	Schopnosti a dovednosti žáka	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Úroveň intelektu posunuta o 4 až 5 let	Schopnosti a dovednosti žáka	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Klidný přístup k dítěti	Vztah mezi pedagogickým pracovníkem a žákem	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Motivace	Vztah mezi pedagogickým pracovníkem a žákem	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Na prvním stupni složitá komunikace mezi žákem, učitelem a spolužáky	Vztah mezi pedagogickým pracovníkem a žákem	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Dostupnost běžných základních škol	Výhody integrace pro zákonné zástupce	Rodiče žáka s lehkou mentální retardací
V běžné základní škole větší rozvoj dítěte	Práce s žákem během vyučovacích hodin	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Problematická adaptace žáka	Vztahy mezi integrovaným žákem a ostatními spolužáky	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Šikana	Vztahy mezi integrovaným žákem a ostatními spolužáky	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Zvolení typu školy dle osobnosti dítěte	Vztah mezi rodiči a školou	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Menší počet žáků ve třídách	Práce s žákem během vyučovacích hodin	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Bezproblémové začlenění do kolektivu	Vztahy mezi integrovaným žákem a ostatními spolužáky	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Nabádání k přestupkům od spolužáků z jiných tříd	Vztahy mezi integrovaným žákem a ostatními spolužáky	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Vhodně nastaveny intervence	Komunikace mezi pedagogickými pracovníky	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Pouze výchovný poradce spolupracuje s SPC	Komunikace mezi pedagogickými pracovníky	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Načerpání informací o postižení žáka pomocí samostudia	Další rozvoj pedagogického pracovníka	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Semináře	Další rozvoj pedagogického pracovníka	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Středisko služeb školám v Brně	Další rozvoj pedagogického pracovníka	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Odborná literatura	Další rozvoj pedagogického pracovníka	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací

Kladné zkušenosti s distanční výukou	Pandemická situace	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Rodiče mají snahu se zapojit do distanční výuky	Pandemická situace	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Online hodiny společně se spolužáky	Pandemická situace	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Možnost hodin na víc	Pandemická situace	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací

Příloha č. 16 tematické kódování přílohy č. 8

Kód	Kategorie	Nad-kategorie
Na začátku pedagogického působení spíše negativní zkušenosti	Vztah mezi pedagogickým pracovníkem a žákem	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Nepřijetí nového pedagogického pracovníka	Vztah mezi pedagogickým pracovníkem a žákem	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Po čase negativní chování vůči pedagogovi vymizelo	Vztah mezi pedagogickým pracovníkem a žákem	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Downův syndrom	Schopnosti a dovednosti žáka	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Touha si hrát	Schopnosti a dovednosti žáka	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Vědomosti na úrovni předškolního věku	Schopnosti a dovednosti žáka	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Vedení k samostatnosti žáka	Vztah mezi pedagogickým pracovníkem a žákem	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Být integrovanému žáku na blízku	Vztah mezi pedagogickým pracovníkem a žákem	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Bezproblémová adaptace ve třídě	Vztahy mezi integrovaným žákem a ostatními spolužáky	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Nekvalitní spolupráce s rodiči	Vztah mezi rodiči a školou	Rodiče žáka s lehkou mentální retardací
Učitelé neví, jak s integrovanými žáky pracovat	Komunikace mezi pedagogickými pracovníky	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Učitelé přenechávají většinu povinností na asistentovi pedagoga	Komunikace mezi pedagogickými pracovníky	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Typ školy zvolit podle osobnosti žáka	Vztah mezi rodiči a školou	Rodiče žáka s lehkou mentální retardací
Třída tvořena z 20–27 žáků	Vztahy mezi integrovaným žákem a ostatními spolužáky	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Rozdílnost chování spolužáků k integrovaným spolužákům	Vztahy mezi integrovaným žákem a ostatními spolužáky	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Důležitost speciálně pedagogických intervencí	Komunikace mezi pedagogickými pracovníky	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Konzultace asistenta pedagoga se speciálním pedagogem	Komunikace mezi pedagogickými pracovníky	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Kladné zkušenosti se speciálně pedagogickými centry	Komunikace mezi pedagogickými pracovníky	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Samostudium	Další rozvoj pedagogického pracovníka	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací

Čerpat informace z odborné literatury	Další rozvoj pedagogického pracovníka	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Názorné pomůcky	Práce s žákem během vyučovacích hodin	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Krátká zkušenost s distanční výukou	Pandemická situace	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací
Umožněno setkávat se na 2 hodiny denně	Pandemická situace	Vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací

Příloha č. 17 seznam kódů

- Spokojenost se spoluprací žáka
- Spolupráce mezi žákem a pedagogem
- Dobré schopnosti v matematice
- Český jazyk na špatné úrovni
- Cizí jazyk na úrovni lepší
- Zručnost
- Individualita
- Názorné pomůcky
- Zapojení dítěte
- Zákaz vyučování hudební a tělesné výchovy
- Kamarádství
- Dostupnost
- Dostupnost, ušetření času
- Zvolení školy dle osobnosti člověka
- Spolupráce s rodiči
- Váhání ohledně zvolení typu školy, které dítě navštěvuje
- Prostředí třídy
- Kamarádství
- Speciálně pedagogická činnost
- Nedostatečná informovanost ohledně problematiky postižení dítěte
- Spolupráce se zkušenějšími
- Důležitost pomůcek při výuce
- Složitější příprava online hodin
- Nedostatečná schopnost práce s počítačem
- Spolupráce
- Spokojenost
- Vděčnost dětí
- Průměrnost znalostí a dovedností, které by dítě mělo ovládat
- Podpora
- Zručnost
- Kamarádství
- Neporozumění od spolužáků
- Kamarádství
- Vhodnější menší počet žáků ve třídách, kde je žák integrován
- Kamarádství
- Spolupráce se speciálním pedagogem
- Odborná pomoc
- Názorné pomůcky
- Spolupráce na pracovišti
- Názorné pomůcky
- Nezkušenost
- Různorodost v přístupech pedagogů
- Nestimulující domácí prostředí
- Problémy se sociální interakcí

- Vědomosti nižšího věku
- Nesamostatnost žáka
- Důležitost kvalitního vedení učitele a asistenta pedagoga
- Začlenění mezi intaktní žáky
- Kvalitní vedení pedagogickými pracovníky
- Složení skupiny dětí ve třídě
- Uvědomění si svých nedostatků oproti druhým žákům
- Spolupráce s rodiči
- Méně početné třídy
- Kamarádství
- Vhodně nastavené speciálně pedagogické intervence
- Informovanost všech pedagogů, kteří s žákem pracují
- Přetíženost speciálně pedagogických center
- Samostudium v problematice postižení dítěte
- Možnost školení ze strany zaměstnavatele
- Více informací ze samostudia
- Zdroj informací internet
- Pomůcky pro lepší vizualizaci
- Nezkušenost s distanční výukou
- Nutná spolupráce s rodiči při distanční výuce
- Během distanční výuky samostatné hodiny, pokud je možnost, žák pracuje společně se třídou
- Snížený intelekt
- Všeobecný přehled na velmi nízké úrovni
- Důležitá funkce asistenta pedagoga
- Upravení si výuky tak, aby se integrované dítě mohlo co nejvíce zapojit
- Uznání žáka jako takového ostatními spolužáky
- Podpora od spolužáků
- Tolerance a vzájemné pochopení
- Slabší žáci využívají toho, že je ve třídě integrovaný žák
- Složitá příprava vyučovacích hodin
- Doporučení, zařazení žáků do škol zřízených podle § 16 ODS. 9. ZÁKONA Č. 561/2004
- Možnost individuální i skupinové práce ve třídě
- Na intervence je třeba kvalitního speciálního pedagoga
- Časté hodiny se speciálním pedagogem
- Rozdílnost spolupráce speciálně pedagogických center
- Zdrojem informací jsou zkušenější kolegové
- Individuální a efektivní zvolení pomůcek pro žáka
- Podpora a motivace ze strany rodičů
- Nalezení možností během distanční výuky
- Málo zkušeností s dětmi s tímto postižením
- Chudá slovní zásoba
- Vada řeči
- Číselnou řadu dokáže vyjmenovat, ale neumí s ní pracovat
- Problémy v orientaci
- Značné nedostatky ve sluchovém vnímání

- LMR s přidruženým autismem
- Individuální přístup
- Připravit si vyučovací hodinu tak, aby se integrované děti mohly zapojit do co nejvíce aktivit
- Tolerance jak ze strany žáka, tak ze strany spolužáků
- Příprava dětí do budoucnosti
- Důležitost přátelství a spolupráce při hře
- Nemožnost dělat vše se svými spolužáky
- Vyčlenění ze skupiny
- Šikana
- Zpomalení výuky
- Nemožnost se věnovat nadaným žákům
- Vhodnější řešení zřízení speciálních škol na běžných školách.
- Integrace do výchov, kde tyto děti dosáhnou pocitu úspěchu
- Větší odbornost pedagogů na školách zřízených dle *řízené podle § 16 odst. 9* integrovat
- Učitelé na běžných školách nemají dostatečné vzdělání pro práci s integrovanými dětmi
- Velmi malé třídy
- Začlenění dítěte s LMR závisí na jeho povaze a schopnostech
- Speciálně pedagogické intervence nejsou přínosné z důvodu velké únavy žáků
- Speciálně pedagogická centra nejsou nápomocná
- Pomůcky od firmy Oskola
- Vizuelní pomůcky
- Pomůcky na rozvoj hmatového a sluchového vnímání
- Rodiče nejsou dostatečně edukováni
- Vliv sociálního zázemí při distanční výuce
- Pravidelný denní režim
- Opakování zadání
- Dobrá úroveň matematiky
- Problémy v českém jazyce
- Motivace žáka
- Názorné pomůcky
- Roztržitost žáka při čtení a psaní
- Přijmutí ze strany spolužáků
- Odtahitý přístup rodičů intaktních dětí
- Nedostatečné zapojení celého pedagogického sboru
- Individuální přístup ke zvolení typu školy
- Důležitost asistenta pedagoga ve třídě
- Tolerance odlišnosti integrovaného žáka
- Dobře nastaveny speciálně pedagogické intervence
- Nedostatek zkušeností se speciálně pedagogickými centry
- Školení zaměřené na integraci žáků se speciálně vzdělávacími potřebami
- Dílčí informace načerpané samostudiem
- Studium odborné literatury
- Názorné pomůcky
- Pomůcky na uvolnění napětí dítěte
- Distanční výuka bez problémů
- Maximální zapojení dítěte do distanční výuky

- Stálý asistent pedagoga po celou školní docházku
- Vada řeči
- Úroveň intelektu posunuta o 4 až 5 let
- Klidný přístup k dítěti
- Motivace
- Na prvním stupni složitá komunikace mezi žákem, učiteli a spolužáky
- Dostupnost běžných základních škol
- V běžné základní škole větší rozvoj dítěte
- Problematická adaptace žáka
- Šikana
- Zvolení typu školy dle osobnosti dítěte
- Menší počet žáků ve třídách
- Bezproblémové začlenění do kolektivu
- Nabádání k přestupkům od spolužáků z jiných tříd
- Vhodně nastaveny intervence
- Pouze výchovný poradce spolupracuje s SPC
- Načerpání informací o postižení žáka pomocí samostudia
- Semináře
- Středisko služeb školám v Brně
- Odborná literatura
- Kladné zkušenosti s distanční výukou
- Rodiče mají snahu se zapojit do distanční výuky
- Na začátku pedagogického působení spíše negativní zkušenosti
- Nepřijetí nového pedagogického pracovníka
- Po čase negativní chování vůči pedagogovi vymizelo
- Downův syndrom
- Touha si hrát
- Vědomosti na úrovni předškolního věku
- Vedení k samostatnosti žáka
- Být integrovanému žáku na blízku
- Bezproblémová adaptace ve třídě
- Nekvalitní spolupráce s rodiči
- Učitelé neví, jak s integrovanými žáky pracovat
- Učitelé přenechávají většinu povinností na asistentovi pedagoga
- Typ školy zvolit podle osobnosti žáka
- Třída tvořena z 20–27 žáků
- Rozdílnost chování spolužáků k integrovaným spolužákům
- Důležitost speciálně pedagogických intervencí
- Konzultace asistenta pedagoga se speciálním pedagogem
- Kladné zkušenosti se speciálně pedagogickými centry
- Samostudium
- Čerpat informace z odborné literatury
- Názorné pomůcky
- Krátká zkušenost s distanční výukou
- Umožněno setkávat se na 2 hodiny denně

Seznam kategorií:

Nad-kategorie – Vzdělávání žáka s lehkou mentální retardací

1. Vztah mezi pedagogickým pracovníkem a žákem
2. Schopnosti a dovednosti žáka
3. Práce s žákem během vyučovacích hodin
4. Vztahy mezi integrovaným žákem a ostatními spolužáky
5. Komunikace mezi pedagogickými pracovníky
6. Další rozvoj pedagogického pracovníka
7. Pandemická situace
8. Vztah mezi rodiči a školou

Nad-kategorie – Rodiče žáka s lehkou mentální retardací

1. Výhody integrace pro zákonné zástupce
2. Pandemická situace
3. Vztah mezi rodiči a školou

Trsy kódů a tvorba kategorií

Kategorii „vztah mezi pedagogickým pracovníkem a žákem“ tvoří trsy kódů:

- Spokojenost se spoluprací žáka
- Spolupráce mezi žákem a pedagogem
- Váhání ohledně zvolení typu školy, které dítě navštěvuje
- Spolupráce
- Spokojenost
- Vděčnost dětí
- Podpora
- Různorodost v přístupech pedagogů
- Individuální přístup
- Stálý asistent pedagoga po celou školní docházku
- Klidný přístup k dítěti
- Motivace
- Na prvním stupni složitá komunikace mezi žákem, učiteli a spolužáky
- Na začátku pedagogického působení spíše negativní zkušenosti
- Nepřijetí nového pedagogického pracovníka
- Vedení k samostatnosti žáka
- Být integrovanému žáku na blízku

Kategorii „schopnosti a dovednosti žáka“ tvoří trsy kódů:

- Dobré schopnosti v matematice
- Český jazyk na špatné úrovni
- Cizí jazyk na lepší úrovni
- Zručnost
- Nedostatečná schopnost práce s počítačem

- Průměrnost znalostí a dovedností, které by dítě mělo ovládat
- Zručnost
- Problémy se sociální interakcí
- Vědomosti nižšího věku
- Nesamostatnost žáka
- Uvědomění si svých nedostatků oproti druhým žákům
- Snížený intelekt
- Všeobecný přehled na velmi nízké úrovni
- Chudá slovní zásoba
- Vada řeči
- Číselnou řadu dokáže vyjmenovat, ale neumí s ní pracovat
- Problémy v orientaci
- Značné nedostatky ve sluchovém vnímání
- LMR s přidruženým autismem
- Začlenění dítěte s LMR závisí na jeho povaze a schopnostech
- Dobrá úroveň matematiky
- Problémy v českém jazyce
- Vada řeči
- Úroveň intelektu posunuta o 4 až 5 let
- Downův syndrom
- Touha si hrát
- Vědomosti na úrovni předškolního věku

Kategorii „práce s žákem během vyučovací hodiny“ tvoří trsy kódů:

- Názorné pomůcky
- Zapojení dítěte
- Důležitost pomůcek při výuce
- Vhodnější menší počet žáků ve třídách, kde je žák integrován
- Názorné pomůcky
- Názorné pomůcky

- Pomůcky pro lepší vizualizaci
- Upravení si výuky tak, aby se integrované dítě mohlo co nejvíce zapojit
- Slabší žáci využívají toho, že je ve třídě integrovaný žák
- Složitá příprava vyučovacích hodin
- Možnost individuální i skupinové práce ve třídě
- Individuální a efektní zvolení pomůcek pro žáka
- Připravit si vyučovací hodinu tak, aby se integrované děti mohly zapojit do co nejvíce aktivit
- Zpomalení výuky
- Nemožnost se věnovat nadaným žákům
- Vhodnější řešení zřízení speciálních škol na běžných školách.
- Integrace do výchov, kde tyto děti dosáhnou pocitu úspěchu
- Velmi malé třídy
- Pomůcky od firmy Oskola
- Vizuální pomůcky
- Pomůcky na rozvoj hmatového a sluchového vnímání
- Motivace žáka
- Názorné pomůcky
- Důležitost asistenta pedagoga ve třídě
- Názorné pomůcky
- Pomůcky na uvolnění napětí dítěte
- V běžné základní škole větší rozvoj dítěte
- Menší počet žáků ve třídách
- Názorné pomůcky

Kategorii „pandemická situace“ tvoří trsy kódů:

- Zákaz vyučování hudební a tělesné výchovy
- Složitější příprava online hodin
- Nutná spolupráce s rodiči při distanční výuce

- Během distanční výuky samostatné hodiny, pokud je možnost, žák pracuje společně se třídou
- Nalezení možností během distanční výuky
- Rodiče nejsou dostatečně edukováni
- Vliv sociální zázemí při distanční výuce
- Distanční výuka bez problémů
- Maximální zapojení dítěte do distanční výuky
- Kladné zkušenosti s distanční výukou
- Rodiče mají snahu se zapojit do distanční výuky
- Online hodiny společně se spolužáky
- Možnost hodin na víc
- Krátká zkušenost s distanční výukou
- Umožněno setkávat se na 2 hodiny denně

Kategorii „vztah mezi integrovaným žákem a ostatními spolužáky“ tvoří trsy kódů:

- Kamarádství
- Kamarádství
- Kamarádství
- Neporozumění od spolužáků
- Kamarádství
- Kamarádství
- Začlenění mezi intaktní žáky
- Složení skupiny dětí ve třídě
- Méně početné třídy
- Kamarádství
- Uznání žáka jako takového ostatními spolužáky
- Podpora od spolužáků
- Tolerance a vzájemné pochopení
- Příprava dětí do budoucnosti
- Důležitost přátelství a spolupráce při hře

- Nemožnost dělat vše se svými spolužáky
- Vyčlenění ze skupiny
- Šikana
- Přijmutí ze strany spolužáků
- Tolerance odlišnosti integrovaného žáka
- Problematická adaptace žáka
- Šikana
- Bezproblémové začlenění do kolektivu
- Nabádání k přestupkům od spolužáků z jiných tříd
- Bezproblémová adaptace ve třídě
- Třída tvořena z 20–27 žáků
- Rozdílnost chování spolužáků k integrovaným spolužákům

Kategorii „výhody integrace pro zákonné zástupce“ tvoří trsy kódů:

- Dostupnost
- Dostupnost, ušetření času
- Zvolení školy, dle osobnosti člověka
- Dostupnost běžných základních škol

Kategorii „vztah mezi rodiči a školou“ tvoří trsy kódů:

- Spolupráce s rodiči
- Nestimulující domácí prostředí
- Spolupráce s rodiči
- Doporučení, zařazení žáků do škol zřízených podle § 16 Odst. 9. Zákona Č. 561/2004.
- Podpora a motivace ze strany rodičů
- Otažitý přístup rodičů intaktních dětí.
- Individuální přístup ke zvolení typu školy
- Zvolení typu školy dle osobnosti dítěte
- Nekvalitní spolupráce s rodiči

- Typ školy zvolit podle osobnosti žáka

Kategorii „komunikace mezi pedagogickými pracovníky“ tvoří trsy kódů:

- Speciálně pedagogická činnost
- Spolupráce se zkušenějšími
- Spolupráce se speciálním pedagogem
- Odborná pomoc
- Spolupráce na pracovišti
- Nezkušenost
- Důležitost kvalitního vedení učitele a asistenta pedagoga
- Kvalitní vedení pedagogickými pracovníky
- Vhodně nastavené speciálně pedagogické intervence
- Důležitá funkce asistenta pedagoga
- Na intervence je třeba kvalitního speciálního pedagoga
- Časté hodiny se speciálním pedagogem
- Rozdílnost spolupráce speciálně pedagogických center
- Zdrojem informací jsou zkušenější kolegové
- Informovanost všech pedagogů, kteří s žákem pracují
- Přetíženost speciálně pedagogických center
- Zdroj informací internet
- Speciálně pedagogické intervence nejsou přínosné z důvodu velké únavy žáků
- Speciálně pedagogická centra nejsou nápomocná
- Nedostatek zkušeností se speciálně pedagogickými centry
- Vhodně nastaveny intervence
- Pouze výchovný poradce spolupracuje s SPC
- Učitelé neví, jak s integrovanými žáky pracovat
- Konzultace asistenta pedagoga se speciálním pedagogem
- Kladné zkušenosti se speciálně pedagogickými centry

Kategorii „další rozvoj pedagogického pracovníka“ tvoří trsy kódů:

- Nedostatečná informovanost ohledně problematiky postižení dítěte
- Samostudium v problematice postižení dítěte
- Možnost školení ze strany zaměstnavatele
- Více informací ze samostudia
- Nezkušenost s distanční výukou
- Málo zkušenosti s dětmi s tímto postižením
- Větší odbornost pedagogů na školách zřízených dle *řízené podle § 16 odst. 9* integrovat
- Učitelé na běžných školách nemají dostatečné vzdělání pro práci s integrovanými dětmi
- Školení zaměřené na integraci žáků se speciálně vzdělávacími potřebami
- Dílčí informace načerpané samostudiem
- Studium odborné literatury
- Semináře
- Středisko služeb školám v Brně
- Odborná literatura
- Samostudium
- Čerpat informace z odborné literatury

Diskuse

V této části bakalářské práce, bych ráda představila analýzu dat, tj. výsledky mého výzkumného šetření. Následně bych tyto výsledky ohodnotila svými vlastními názory a postřehy.

Hlavním cílem mojí výzkumné práce bylo:

“ Vhodnost integrace pro děti s lehkou mentální retardací do běžných základních škol“.

Podle odpovědí respondentů je zřejmé, že se na tuto otázku nedá zcela jasně a stručně odpovědět. Důležitým bodem pro integraci by pro nás vždy mělo být dítě/žák a následně jeho osobnost. Vnímat dítě, zda vůbec ono samo zvládne integraci nebo pro něj bude vhodnější varianta zařazení do jiných typů škol.

Výzkumné otázky byly následující:

- **Jaká je připravenost pedagogických pracovníků na běžných základních na vedení těchto žáků?**

Z výpovědi respondentů jde znát jistá nepřipravenost. Často se věci učí tzv. za běhu. Jejich zaměstnavatelé nemají snahu jim poskytnout nějaký kurz či workshop před zahájením docházky daného dítěte. Často práci nechávají na asistentovi pedagoga, který ovšem není osobním asistentem integrovaného dítěte.

- **Jak nastavit efektivně podmínky v běžných základních školách pro vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací?**

Nyní si vymezíme několik důležitých bodů, které respondenti často zmiňovali s ohledem na to, jak nastavit podmínky pro kvalitní a efektivní integraci žáky.

První kategorii bychom si měli vymezit jako „vztah mezi integrovaným žákem a pedagogickým pracovníkem“. Zde je nutné zmínit individuální přístup k dítěti a toleranci jeho potřeb.

Další kategorii bychom mohli nazvat jako „práce se žákem během vyučovací hodiny“. V této oblasti respondenti často zmiňují neustálé opakování a vracení se zpět k učivu, které se žáky již v minulosti probrali, nutnost používání názorných

pomůcek, vytvoření hodiny tak, aby integrované dítě mohlo pracovat individuálně na svých úkolech, ale také aby se mohlo zapojit do aktivit se svými spolužáky.

Za velmi důležité zde pedagogičtí pracovníci považují vhodný počet dětí ve třídách, většinou zmiňují počet okolo 15 žáků ve třídách, a to zejména z toho důvodu, aby se učitel i asistent pedagoga mohl intenzivně věnovat jak dětem intaktním, tak integrovaným.

Další a velmi důležitou kategorií je kategorie, kterou jsem nazvala „Vztahy mezi integrovaným žákem a jeho spolužáky“. Z odpovědí respondentů vyplývá, že právě tato kategorie je nejdůležitější pro kvalitní a efektivní integraci. Nejčastěji zmiňovaným pojmem v této kategorii bylo kamarádství tolerance. Někteří respondenti ale také uvádějí možnost vyčlenění integrovaného žáka ze skupiny až případnou šikanu integrovaných žáků.

Poslední a nedílnou součástí kvalitní integrace je komunikace především mezi rodiči a školou, ale také mezi třídním učitelem a učiteli, kteří daného žáka vyučují. Důležitá je samozřejmě i komunikace se žákem samotným.

- **Jak zvládají děti a jejich rodiny současnou distanční výuku?**

Na tom, jak zvládají integrované děti distanční výuku, závisí především sociální zázemí a možnosti rodiny, ze které dané dítě pochází.

Pedagogičtí pracovníci zmiňují nutnost kvalitní komunikace mezi rodiči a školou.

Hlavním cílem praktické části mé bakalářské práce bylo odpovědět na otázku, zda je vhodné, aby tyto děti navštěvovaly běžné základní školy či školy zřízené dle § 16 ODST. 9. ZÁKONA Č. 561/2004.

Na tuto otázku nemůžeme jednoznačně odpovědět. Pokud se rodiče a žák rozhodnou pro cestu integrace žáka do běžné základní školy, je důležité dodržet pár klíčových bodů pro vzdělávání těchto žáků. Jedná se především o motivaci, podporu a oporu žáka jak ze strany pedagogických pracovníků, kteří jsou se žáky dennodenně v kontaktu, tak ze strany rodičů dětí. Dalším důležitým bodem, který si osobně myslím, že není důležitý pouze u dětí, které jsou integrované, ale u všech žáků, je komunikace mezi pedagogickými pracovníky, rodiči a žákem samotným.

Nejpodstatnější je však vnímat potřeby samotného dítěte. Pokud je patrné, že zrovna našemu dítěti by se lépe dařilo a bylo spokojenější na škole zřízené dle § 16 ODST. 9. ZÁKONA Č. 561/2004, nemůžeme říct, že by rodiče či pedagogové udělali svým rozhodnutím chybu. Hlavním bodem by pro nás mělo být především spokojené a šťastné dítě.

Závěr

Lehká mentální retardace není jednoduchou překážkou při vzdělávání. Přesto je velmi důležité zaobírat se možnostmi vzdělávání právě těchto dětí. Každý z nás si jistě uvědomí, že ještě nedávno bylo vzdělávání žáků s lehkou mentální retardací téměř nemožné.

Nesmíme zapomínat na to, že děti s lehkou mentální retardací mají stejná práva na vzdělávání jako děti intaktní. V naší snaze by mělo být těmto dětem umožnit individuální způsob výuky dle schopností a možností konkrétního žáka.

Seznam použité literatury a dalších zdrojů

Knižní zdroje

BARTOŇOVÁ M., B.BAZALOVÁ a J.PIPEKOVÁ. *Psychopedie: texty k distančnímu vzdělávání*. Brno: Paido, 2007 s. 150 edice pedagogické literatury. ISBN 978-80-7315-144-7

BARTOŇOVÁ, Miroslava. *Inkluzivní didaktika v základní škole se zřetelem na edukaci žáků s lehkým mentálním postižením*. Brno: Masarykova univerzita, 2013. ISBN 978-80-210-6560-4.

FRANIOK, Petr. *Psychopedie 1*. Ostrava, 2014. ISBN 978-80-7464-645-4.
Zkopírovat citaci

LUDÍKOVÁ, Libuše a Zdeňka KOZÁKOVÁ. *Základy speciální pedagogiky*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. ISBN 978-80-244-3092-8

VÍTKOVÁ M. a kol. *Integrativní speciální pedagogika*. 2. vydání. Brno: Paido, 2004, s. 464 ISBN, -7315-071-9

VALENTA, M., O. MÜLLER a kol. *Psychopedie: teoretické základy a metodika*. 5. doplněné a upravené vydání. Praha: PARTA, s. r. o 2013, s. 495. ISBN 978-80-7320-187-6

VALENTA, M., J. MICHALÍK, M. LEČBYCH a kol. *Mentální postižení*. 2., přepracované a aktualizované vydání. Praha: Grada, 2018 s. 392. ISBN 978-80-271-0378-

ODEHNALOVÁ, Markéta. *Implementace průřezových témat na základní praktické škole*. Olomouc, 2007. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Pedagogická fakulta.

PIPEKOVÁ, J. *Osoby s mentální postižením ve světě současných edukativních trendů* Brno: MSD, spol. s.r.o., 2006 s. 208 ISBN 80-86633-40-3

RABOCH, J., M.HRDLIČKA, P.MOHR a kol. *DSM-5 Diagnostický a statistický manuál duševních poruch.*, Praha: Portál, 2015 s.1096 ISBN 978-80-86471-52-5

ŠVARCOVÁ-SLABINOVÁ, Iva. *Mentální retardace: vzdělávání, výchova, sociální péče*. Vyd. 3., přeprac. Praha: Portál, 2006. Speciální pedagogika (Portál). ISBN 80-7367-060-7.

ZILCHER, Ladislav a Zdeněk SVOBODA. *Inkluzivní vzdělávání: efektivní vzdělávání všech žáků*. Praha: Grada, 2019. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-271-0789-6.

ŠKVARŤÍČEK, Roman, ŠEDOVÁ Klára a kol. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd.2. Praha: Portál, 2014 s.384. ISBN 978-80-262-0644-6

Internetové zdroje

World Health Organization. *International Classification of Diseases 11 th Revision*[online]. ©2020[cit. 14.12. 2020]. Dostupné z: <https://icd.who.int/en>

Legislativní normy

Vyhláška č. 27/2016Sb., *o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných* [online] [cit. 1.3. 2020] Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/>

Vyhláška č. 72/2005 Sb., *o poskytování poradenských služeb ve školách a školských zařízeních* [online] [cit. 1.3. 2020] Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/>